

བསམ་ཚུལ་རྩམ་ཡིག།

བོད་མིའི་མང་གཙོ་དང་འཛིན་སྐྱོང་ལམ་ལུགས་ལ་བསྐྱར་གཞིག་བྱེད་པ།

དབུ་དཀར་ཚང་སྐལ་བཟང་དོ་ཨ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༢ ལོའི་ཟླ་དགུ་པ།

དཀར་ཆག

གཅིག་ རོ་སྤྱོད།	4
གཉིས། མངས་རྒྱུ་གྱི་དབུ་ལ་རྟོག་རྒྱུ་གཞུང་པ།	5
གསུམ། རྒྱུ་དང་གྲོགས་པར།	7
བཞི། འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་དམ་འཐབ་ཚོད་བྱེད།	8
ལྔ། འགྲུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་གསུམ།	9
1 བོད་ནས་སྐབས་བཅོམ་དུ་ཡོང་མཁན་རྟོགས་ལ་ཉེ་བ།	9
2 གནས་སྤོ་དང་བྱི་རྒྱལ་གྱི་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགོ་བཞེན་པ།	10
3 ཉམ་ཐག་གི་གནས་ལས་ཐར་ཏེ་རང་ཁ་རང་གསོ་བྱུང་བ།	12
དྲུག། གནད་དོན་ཆེན་པོ་གསུམ།	13
1. ཞི་ཅིན་མིང་གིས་གོས་མོལ་བཀག་ནས་མི་རིགས་ཅ་མེད་གཏོང་བའི་སྲིད་ཇུས་འདོན་བཞེན་པ།	13
2. ཡགོང་ས་མཚོག་གི་མ་འོངས་ཡང་སྲིད།	14
3 སྲ་བརྟན་མེད་པའི་བོད་མིའི་མང་གཙོ།	15
དབུ་མ། མང་གཙོའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་སློབ་གཞི་གསར་པ།	16
1 བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན།	16
2. སུད་མིའི་སློབ་གཞིའི་ལྷ་བུའི་སྐྱ་འདུས་འཛིན་སྐྱོང་ལམ་ལུགས།	17
3 མཉམ་ཞུགས་ཚགས་ཚུད་དང་ལས་དོན་བྱི་གསལ་ནང་གསལ།	19
ཀ། གོས་ཚོགས་གོང་འོག་གཉིས་ལྡན།	19
ཁ། གོས་ཚོགས་འཐུས་མིའི་གྲུབ་ཆ།	20
ག། སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་ལྷོད་གསེང་དུས་ལུགས།	20
ང། གོས་ཚོགས་ཚོགས་དུས་དང་རྒྱུན་ལས།	21
ཅ། འོས་བསྐྱུ་བཅོས་སྐྱུར་དང་། དབུས་འོས་བསྐྱུ་ལས་ཁུངས།	22
ཆ། སྤྱི་གསལ་ནང་གསལ་ཅན་གྱི་གཞུང་དང་གྲངས་མཛོད།	23
བརྒྱུད། དུས་དང་འཚམ་པའི་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས། 2.0	24
1 ལས་འགུལ་མང་ཚམ་དང་འཛིན་སྐྱོང་ཉུང་ཚམ།	24
2 རྒྱལ་སྤྱི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་སློབ་འཇུགས།	25
3. འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འཆར་གཞི་གསར་པ།	26
ཀ། བྱིས་པའི་སྤོང་འགོའི་སློབ་གསོ།	27
ཁ། སྤྱི་པའི་སློབ་གྲུའི་ལམ་ལུགས་བསྐྱར་སློབ།	27
ག། བྱང་ཕྱོགས་ལ་དམིགས་པའི་སྲིད་ཇུས།	28
ང། སྤྱི་ཚོགས་ལྷོ་གནས་འཇུགས་སྐྱོང་།	29
ཅ། བོད་ཀྱི་རྒྱུན་ཡིག་དར་སྤེལ།	29
དགུ། ཐོན་ཁོངས་སློབ་འདོན།	30
བཅུ། མཇུག་བརྗོད་མཁུ།	31
བཅུ་གཅིག་ གངས་ཆ། APPENDIX	33

གཅིག་དོན་

དབུས་བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་གི་འཕུགས་སུ་སྒྲིག་ཆད་བཅོམ་བྱོལ་བོད་གཞུང་གི་འཕུགས་འདི་ཉིད་བཅོམ་བྱོལ་དུ་བཅུགས་ནས་ད་བར་མི་ལོ་
༦༥ ལོར་བ་ཡིན། དང་ཐོག་འབྲུག་མི་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་མཚན་ཐོག་ནས་བྱུང་བའི་བོད་མི་མང་སྤྱི་འབྲུག་ལྷན་ཚོགས་བཅུགས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༤ ལྷ་
༩ པའི་ཚེས་ ༢ བར་མི་ལོ་ ༦༤ ལོར་ཡོད། དེ་ལྷ་སུའི་མང་གཙོའི་ཀ་བ་དང་སྤྱི་གཞུང་གི་འཕུགས་སུ་སྒྲིག་ཆད་བཅོམ་བྱོལ་དུ་ལྷ་སུའི་གནས་སྤངས་དང་ཚ་
ནས་མི་འདྲ་བའི་གནས་བབ་ཅིག་གི་ཁྲོད་ནས་དཀར་ཆེགས་ཆེན་པོར་འཕུགས་སྤོང་ལེགས་པར་གནང་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ནས་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་དུ་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་འབྱོར་བའི་བོད་མི་ཚོས་ཕྱིར་རང་ལུལ་དུ་སྐྱར་བར་ལོག་གྲུབ་པའི་རེ་བ་ཞིག་
སེམས་ལ་བཅངས་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ཅག་གིས་གཞན་ལུལ་དུ་གཏན་འཇགས་ཀྱི་རྒྱུ་པ་འཕུགས་སུ་ཞུགས་པའི་བཅུད་རྒྱུ་བསམ་སྒྲོ་མེད་པར་
དུས་རྒྱུ་དུ་ཕྱིར་རང་ལུལ་དུ་ལོག་ཆོག་ཆོག་བྱས་ནས་བཟུང་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་པོ་དོན་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཅི་ཞིག་ཡིན་ཡང་གོས་མོལ་བྱེད་ཆོག་” ཅེས་བཤད་པས་ཁོང་ཚོའི་སེམས་ནང་དུ་འདྲ་སྐྱར་ལས་རེ་བ་ཆེ་བར་བྱུང་ཡོད་མོད།
འོན་ཀྱང་། སྤོང་ལོ་
སྤྱི་དུས་བར་དུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ཐོག་ལ་འཛིན་པའི་སྤྱི་དུས་ལ་འབྲུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱེད་པའོད། དེ་དང་སྐབས་བོད་མི་ཚོས་གོས་མོལ་དང་འདུམ་
སྤྱི་གཞུང་འདྲོད་ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ཚ་ནས་མེད་པའི་རྒྱ་དཔོན་ཞིག་གི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་དགོས་པའི་དུས་ལ་བབས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོ་ནས་ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་ནང་བར་དུ་བོད་མི་རྣམས་གཞི་བཞུགས་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་བྱེས་འབྱོར་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་
བཅས་མི་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་བྱེས་པའི་ནང་དུ་གངས་འབོར་མང་ཤོས་བོད་དུ་གནས་ཤིང་བཅོམ་བྱོལ་བ་ཉུང་གསལ་ཤིག་ལྷོ་ཨེ་ཤི་ཡའི་
མངའ་ཁུལ་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་དུ་གནས་སྤོང་བྱས་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། དུས་རབས་ཉི་ཤུ་ཚ་གཅིག་པ་འདིའི་ནང་དུ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་གསར་པ་
ཞིག་རྒྱབ་སྐྱོལ་གཙོས་པའི་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་ཉི་ཤུ་ལྷག་གི་ནང་དུ་རྒྱུར་བསྐྱེད་སྐྱར་པོ་བྱུང་ནས་དེ་གི་རྒྱུ་ལ་འབྲེལ་སྤྱི་ཚོགས་དེའི་ནང་གི་བོད་
མིའི་གངས་འབོར་རྒྱ་བལ་འབྲུག་ཀྱི་བཅོམ་བྱོལ་བོད་མིའི་གངས་འབོར་དང་ཕལ་ཆེར་མཉམ་པར་གྱུར་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོ་ནས་བཟུང་ལྷོང་ས་མཚོག་གིས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་ཡོངས་རྫོགས་ཅེས་སྤོང་མཛད་ནས་མི་ལོ་ ༣༦ ཚམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་
པའི་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་ཚོས་སྤྱི་གཉིས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་མཚམས་འཇོག་གནང་བ་དེ་ནི་ལོ་ན་སྤྱི་བོད་མིའི་མང་གཙོ་ལ་རང་མགོ་
རང་ཐོན་བྱེད་དགོས་པའི་ཚོད་རྒྱུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། ལྷོང་ས་མཚོག་གིས་འོངས་ཡང་སྤྱི་དུ་གནད་དོན་ཐད་དུ་ལྷ་ནས་སྤོང་ཐོག་ཐོག་ཅད་ཀྱིས་
དོ་སྣང་བྱ་འགོ་བཙུགས་ཡོད་ཅིང་ལྷག་པར་དུ་མགོན་པོ་གང་ཉིད་དགུང་གངས་དགུ་བཅུར་སེབས་ལ་ཉེ་བའི་མཚམས་འདྲིར་ཀུན་གྱིས་སྐར་ལྷག་དོ་
སྣང་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

འདས་པའི་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་ལྷག་གི་རིང་ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀའི་གནས་བབ་སྤོང་ལོངས་ནས་འབྲུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱེད་པའོད་ཀྱང་། བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་
འཕུགས་ལ་དུས་དང་འཚམ་པའི་དགོས་ངེས་ཀྱི་བཅོས་སྐྱར་གང་ཡང་བཏང་གྲུབ་མེད། བཅོས་སྐྱར་སྐྱོད་བྱེད་ཀྱི་ལུང་ལོད་ཀྱང་དུ་ལྷ་སུའི་གནས་བབ་ལ་
གདོང་ལེན་གྲུབ་པ་ཞིག་དང་གོ་སྐབས་འཇུག་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡོང་བར་དེ་ཅམ་གྱིས་ཚ་ནས་འདྲང་མེད། བོད་ནང་གི་གནས་སྤངས་ལོ་རེ་ནས་ལོ་རེར་ཇ་
དུག་ཇ་ཆེར་འབྲུར་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་གིས་ད་དུང་སྐྱུ་མ་སྐྱེད་བཅོམ་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་ལ་འཛིན་སྤོང་དང་མང་གཞིའི་ལབས་ལུ་བསྐྱབ་

བཅོས་ལག་ལ་དུས་ནས་ཡང་དགག་པ་ལུ་མ་ལྟོང་། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་འདས་པའི་ལོ་ངོ་དགུ་ཙམ་གྱི་རིང་ལེགས་བཅོས་ཀྱི་རྣམ་གངས་ལ་ཤེས་ཤིག་བཏོན་ ཡོད། དེ་དག་ལ་དམངས་ཚོགས་ཀྱི་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་ཀྱང་ག་དུས་ཡིན་ནའང་རྒྱ་མི་ཚོས་འགོག་ཐབས་བྱས་སོང་།”ཞེས་གསུངས་ཡོད།²

ལགོང་ས་མཚོག་གིས་གསུང་བ་བཞིན་རྒྱ་མིས་བོད་དུ་ལེགས་བཅོས་སྟེལ་བར་དེ་ལྟར་འགོག་རྒྱུ་བཟོས་ཡོད། འོན་ཀྱང་། ལེགས་བཅོས་ལ་འགོག་ རྒྱུ་བཟོ་མཁན་ནི་རྒྱ་མི་ཙམ་མི་ཟེ། རྟིང་ཞེན་མཁའགས་འཛིན་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་མི་དཔོན་སློབ་དཔོན་ཚོས་ཀྱང་དགག་པ་བྱས་པས་དེས་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་ ལ་གོད་སྟོན་ཚབས་ཆེན་བཏང་བ་མ་ཟད་རིམ་བཞིན་ཉམས་སྐྱོད་དུ་གོ་བོ་ཐོབ་སྟེ་མཐར་བཏོན་རྒྱ་ལག་དུ་ཤོར་དགོས་ཐུག་པ་བྱུང་ཡོད། མི་དཔོན་སློབ་ དཔོན་ཚོའི་ཁོད་དུ་དེ་ལྟ་བུའི་རྟིང་ཞེན་མཁའགས་འཛིན་གྱི་བསམ་སློབ་ཤུགས་ཆེར་ཡོད་པའི་དཔེ་མཚོན་རྒྱུ་དུ་ཞིག་ནི་བོད་དུ་རྒྱ་སྟོན་ལག་ལ་འགོག་ བྱས་པའི་དོན་རྒྱུ་ལས་ཤེས་ཐུབ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༥ ལོར་དབྱིན་ཇི་བས་བོད་དུ་རྒྱ་སྟོན་ཅུང་མོ་ཐོག་མར་ངོ་སྟོན་བྱས་ཤིང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༦ ལོར་དབྱིན་ ཇིའི་དོན་གཅོད་ཀྱིས་ལྷ་སར་རྒྱ་སྟོན་ཅུང་འགྲན་ཚོགས་ནས་རིམ་གྱིས་དར་སོ་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཡིན་ན་ཡང་། རྟིང་ཞེན་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་སློབ་དཔོན་དག་ གིས་དེ་ཉིད་ཉེན་ལ་ཞིག་དུ་མཐོང་ནས་³ “ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་རྒྱ་སྟོན་ཅུང་བ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་དབུ་ལ་རྟོག་རྒྱག་གཞུག་པ་དང་འདྲ་ཞེས་བཤད་ནས་ རྒྱལ་ཚབ་ལ་རྒྱ་སྟོན་ལག་ལ་བསྟོམས་དགོས་པའི་གཞོན་ཤུགས་སྤྲད།”⁴ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོ་ལྷི་རི་མིའི་ཨ་ཐེན་ Athens དུ་དབུ་ཀྱི་ཨོ་ལིམ་ སིག་ཅུང་འགྲན་གྱི་ཆ་ཤེས་སུ་ཐོག་མར་བཅུས་པའི་རྒྱ་སྟོན་ལོ་སྐབས་དེ་དུས་ནས་འཛམ་གླིང་གི་ཅུང་རིགས་གྲགས་ཅན་ཞིག་དུ་གྱུར་བྱེད་ཡོད།

སྟོན་ཆད་ལ་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་བའི་བུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་། ཅུས་དཔོན་ལུང་ཤར། ཚ་རོང་རྒྱ་བཟང་དགུ་འདུལ། འབའ་པ་ཕུན་ཚོགས་དབང་ རྒྱལ། སྤང་མདའ་ཚང་རབ་དགའ། དག་འདུན་ཚོས་འཕེལ་སོགས་རྣམས་ཆེན་གྱི་སྟེ་བོ་མང་དག་ཅིག་གིས་བོད་དུ་བཅོས་སྐྱར་དགོས་གཤམ་ཆེ་བར་ གཟིགས་ཡོད། ཁོང་རྣམས་པ་ལྷ་སུའི་ལྷ་བ་ཐ་དང་འཛིན་མཁན་དང་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བསྟོད་ནས་ཕྱིའི་འཛམ་གླིང་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་བའི་ཉམས་སྟོང་ལྡན་ མཁན་གྱི་བོད་མི་དེ་དག་གིས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཆབ་སྲིད་ལས་ལུགས་ལ་དུས་དང་འཚམ་པའི་བཅོས་སྐྱར་གཏོང་འདོད་ཆེན་པོ་གནང་ཡོད། ཁོང་ རྣམས་མི་གངས་ཀྱི་ཆ་ནས་ཉུང་དུ་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་ཤུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཡོད་མཁན་ཤུགས་ལོན། འོན་ཀྱང་། ལྷབས་མ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོའི་ བཅོས་སྐྱར་གྱི་བསམ་སློབ་བོད་མིའི་ནང་ལུགས་འགོག་རྒྱུ་ཆེན་པོ་སྤྲད་པ་མ་ཟད་ལུང་ཤར་ལྷ་སུར་མཚོན་ན་བཅོས་སྐྱར་གྱི་འབད་བཅོམ་ལ་ བརྟེན་ནས་བཅོན་འཇུག་དང་མནར་གཅོད་ཚབས་ཆེན་སྤངས་དགོས་ཐུག་ཡོད།

² A.A. Shiromany. (Ed.). The Spirit of Tibet, Universal Heritage: Selected Speeches and Writings of HH the Dalai Lama XIV. New Delhi. Allied Publishers. 1995.

³ Taktra Rimpoche served as the Regent of Tibet from 1941-1950.

⁴ McKay, Alex. “Kicking the Buddha’s Head”: India, Tibet and Footballing Colonialism. Soccer & Society, 2(2), 89-104. 2001. <https://doi.org/10.1080/714004839>

འོས་བསྐྱེད་རྒྱུ་ལྟར་ ༢༩ རྣམ་འོས་འཕེན་པ་ལྟོན་ ༤༩,༠༥༠ མོ་འགོད་བྱས་ཤིང་དེའི་ནང་ནས་བོད་མི་ ༦༩,༧༧༧ ལྷིས་དངོས་སྤྱོད་འོས་ཤོག་
སྤྲུགས་ཡོད། ལོ་དེར་འོས་ཤོག་འཕེན་མཁུ་བརྒྱ་ཆ་ ༧༧.༠༩ ཡོད་པ་དེ་ནི་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་འོས་བསྐྱེད་ལོ་རྒྱུས་ནང་མཉམ་ལུགས་ཚད་མཐོ་
ཤོས་དེ་ཡིན།⁷

བཞི་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་དམ་འཐབ་ཚོད་བྱེད།

རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་ནང་བཙན་བྱོལ་དུ་འབྱོར་རྗེས་བོད་མིའི་དབྱུ་ཁྲིད་རྣམས་ལ་རྒྱ་ནག་གི་བཙན་འཇུག་འགོག་སྐོལ་གནང་རྒྱུ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤
བར་ཉེན་འཕྲང་ཆེ་བའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་བཀྲལ་ནས་ལོ་རེར་བོད་མི་གྲངས་ ༡༥༠༠ རྣམ་ ༩༥༠༠ བར་བོད་རྣམས་བྱོལ་དུ་འབྱོར་ནས་མི་
གྲངས་ ༡༥༠༠༠༠ ཅམ་ལ་འཕར་བའི་བཙན་བྱོལ་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་བདེ་དོན་ལ་གཟེགས་རྟོགས་དང་ཤེས་ཡོན་མཁོ་སྤོང་གནང་རྒྱུའི་འོས་འགན་ཕྲག་
དུ་བབས། བོད་རྣམས་གསར་དུ་འབྱོར་བ་རྣམས་ལ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་སྤྱོད་བཅའ་ལྷན་ཁང་གིས་ (UNHCR) ཞིབ་བཤེར་དང་ཡིག་ཆ་
བཟོ་འགོད་བྱས་རྗེས་ལྷན་ཁང་དང་རྒྱ་བལ་སྲིད་གཞུང་བར་གྱི་དམིགས་བསལ་གྲོས་མཐུན་“Gentlemen’s Agreement”བརྒྱུད་རྒྱ་གར་
དུ་གཏོང་གི་ཡོད་ཅིང་གསར་དུ་འབྱོར་བ་རྣམས་བོད་པའི་སློབ་གྲྭ་ལག་དང་། དགོན་སྡེ་ལག དེ་མིན་དར་མའི་སློབ་གྲྭ་སོགས་སུ་བགོ་འབྲེམས་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད།⁸

དབུས་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱིས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་སྐོང་རྒྱུ་དང་། རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་དུ་གནས་སྐབས་
ཀྱི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་འཇུགས་སྤྱོད་རྒྱ་བཙན་གྱི་ཆེད་དུ་རང་གི་མི་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་མ་ཙུ་ཕལ་ཆེ་བ་བཏང་དགོས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་གར་གྱི་ས་
གནས་མང་པོར་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་དང་བོད་ཕུག་ཚོའི་ཆེད་དུ་སློབ་གྲྭ་ལོགས་སུ་བཙུགས་སྐབས་པ་བྱུང་བར་རྒྱ་གར་དབུས་གཞུང་གིས་རོམས་རམ་
ཆེན་པོ་གནང་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་དུ་གཏོར་བཤེག་བཏང་བའི་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་གི་བཞེ་གནས་གཙོ་བོ་རྣམས་བཙན་བྱོལ་
ནང་དུ་བསྐྱར་གསོ་སྐབས་པ་བྱུང་བ་དེ་ཡང་ལས་དོན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། མ་ཟད་དབུས་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱིས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་གཞི་
རིམ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ཚད་གཞི་མཐོ་རུ་གཏོང་བ་དང་། ནད་རིགས་སྤྱི་ཚོགས་སྤོང་འགོག་བྱེད་པ། སྤོང་ཁང་དང་གཙང་སྤྱོད་བསྐྱེད་ཀྱི་མཐུན་ཀྱེན་སྤྱོད་
པ། འཚོ་བའི་ཆ་སྤྱོད་ལར་རྒྱས་གཏོང་བ་སོགས་ཀྱི་ཐད་གྲུབ་འབྲས་ཆེན་པོ་སྤྲངས་ཡོད་པས་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འཇུགས་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་དོན་
དེ་ཉིད་ཉ་ཅང་ལེགས་འགྲུབ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད།

རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་དགོས་མཁོ་སྐོང་རྒྱུ་དང་འཛིན་སྐྱོང་གི་ལས་དོན་གཞན་དག་སྤྱོད་རྒྱ་བཙན་ནི་ད་དུང་ཡང་བོད་མིའི་སློབ་
འཇུགས་ཀྱི་ལས་འགན་གཙོ་བོ་རུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དབུས་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་ལས་ཁུངས་ཨ་མ་བདུན་ཡོད་པའི་ནང་ནས་ལྷ་ནི་

⁷ Central Tibetan Administration. Tibetan general election 2021: EC declares elected Sikyong and Members of 17th Tibetan Parliament. May 14, 2021. Accessed August 9, 2024 tibet.net/tibetan-general-election-2021-ec-declares-elected-sikyong-and-members-of-17th-tibetan-parliament/

⁸ Tibet Justice Center. Tibet’s Stateless Nationals III: The Status of Tibetan Refugees in India. 2016. bu.edu/law/files/2016/09/Tibets-Stateless-Nationals-II-FINAL-report.pdf

བོད་དོན་བདེ་མཉམ་མཉམ་གསལ་ཐབས་ཀྱི་ལས་དོན་དང་འབྲེལ་བ་ཐད་ཀར་ཆགས་མེད།⁹ རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ། འབྲུག་བཅས་སུ་གྲ་པའི་དགོན་པ་
༢༥༩ དང་བཙུན་དགོན་ ༩༦ ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནང་ཚོས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་བྱ་བ་ཁོངས་སུ་རིག་གཞུང་བརྟེན་གནས་ཁང་ལྗོད་ནས་
ལས་ཁུངས་ཀྱིས་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ ༩༩ ལ་ལྟ་རྟོག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། འཕྲོད་བརྟེན་ལས་ཁུངས་ཀྱི་བྱ་བ་
ཁོངས་སུ་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་སྤྲོད་ཁང་ཆེ་ལག་ ༧ དང་། གཞི་རིམ་འཕྲོད་བརྟེན་ལྟེ་གནས་ ༥ སྤྲོད་ཁང་རྒྱུང་བ་ ༩༦ བཅས་ཡོད། ཤེས་
རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་ཡོད་པའི་བོད་པའི་སློབ་གྲྭ་ ༦༩ ཡི་གཙོ་འགན་ཁུངས་བཞིན་ཡོད།

ལྷན་འབྲེལ་ལྷོ་ཤར་ལོ་གསུམ་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ཤོར་བའི་རྗེས་སུ་བོད་མི་སྤོང་པའི་བརྒྱུད་ལུགས་བཙུན་ལུགས་བཙུན་གྱི་འཕྲོད་བརྟེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་དོན་ཆག་ཆེན་པོ་
ཞིག་ཡིན། ད་ལྟོ་དུས་སུ་བོད་དང་བོད་མི་གཉིས་ཀ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕྲོད་བརྟེན་མཚམས་མི་འདྲ་ཞིག་དུ་སློབས་ཡོད་པས་ང་ཚོས་མ་འོངས་པར་དཀར་ཆེགས་
དང་རྟོག་འཛིང་སྤོང་ཆེགས་ཤིག་ལ་གཤོང་ལེན་བྱེད་དགོས།

༡ བོད་ནས་སྤྲོད་པའི་བཙུན་ལུགས་ལ་ཉེ་བ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ལོའི་བོད་ས་ཡོངས་ནས་རྒྱ་གཞུང་ལ་འོ་སྐོལ་བྱུང་བའི་རྗེས་ནས་བོད་ནང་ནས་བལ་ཡུལ་དུ་སྤྲོད་པའི་བཙུན་ལུགས་འབྲོར་བའི་གྲངས་འབོར་ཇི་
ཉུང་དུ་སོང་ཡོད། དེ་དག་ཚར་བོད་ནས་གསར་དུ་འབྲོར་བའི་གྲངས་ཀ་བཙུན་གྲངས་ཚམ་ལས་མེད་ཀྱང་གནས་སྤངས་དེར་འབྲུར་བ་འགོ་རྒྱུ་འདྲི་རེ་བ་
གང་ཡང་མེད།

བོད་ནས་གསར་དུ་འབྲོར་པའི་ཆེགས་ལ་ཉེ་བ་འདྲིར་རྒྱ་མཚན་སྤོང་ཆེགས་ཤིག་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་དེ་འཛམ་གླིང་གི་དམ་དྲག་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ས་
ཆ་ཞིག་དུ་བསྐྱར་ནས་བོད་མི་ཚོའི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བ་དང་། འགོ་འོང་། བྱེད་སྒོ་བཅས་ལ་གྲོག་མིག་དང་ཡུལ་དངོས་གཉིས་ཀ་ནས་དོ་དམ་ཞན་པོ་བྱེད་
བཞིན་ཡོད་པ་དང་།¹⁰ བོད་ནས་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་དུ་ཐོན་པའི་ཆེད་ལུགས་ལ་ཉེ་བ་ཆད་གཅོད་བཞིན་པ། བོད་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་མི་
དམངས་རྣམས་བཙུན་དབང་གིས་གོང་ཁྲེད་དུ་གནས་སྤོང་བྱེད་དུ་འཇུག་བཞིན་པ། རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་ས་མཚམས་སུ་སྤར་ལས་ལྷག་པའི་དམག་
མི་ཕོན་ཆེན་འགལ་འཇོག་བྱས་ཡོད་པ། བལ་བོད་ས་མཚམས་སུ་བལ་ཡུལ་གཞུང་གིས་རྒྱ་གར་ལ་བརྟེན་པའི་སྲིད་བྱས་ལག་བརྒྱར་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་པ།¹¹ རྒྱ་གར་གིས་རྒྱལ་མཚམས་བརྒྱལ་བའི་དྲག་གཞོན་ལས་འགལ་ཤུགས་ཆེ་དུ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ། བོད་ནང་དུ་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་དཔལ་འབྲོར་
གནས་སྤངས་ཡར་རྒྱས་འགོ་བཞེད་ཡོད་པ་སོགས་རྒྱ་མཚན་མང་པོ་ཡོད།

⁹ The 7 CTA departments are departments of religion and culture, education, finance, health, home, information and international relations (DIIR), and security. Only the DIIR and Security departments are directly engaged in advocacy and countering China.

¹⁰ Dirks, Emile. Mass DNA Collection in the Tibet Autonomous Region from 2016-2022. The Citizen Lab. September 13, 2022. citizenlab.ca/2022/09/mass-dna-collection-in-the-tibet-autonomous-region/

¹¹ Human Rights Watch. Under China’s Shadow. Mistreatment of Tibetans in Nepal. April 1, 2014. [hrw.org/report/2014/04/01/under-chinas-shadow/mistreatment-tibetans-nepal](https://www.hrw.org/report/2014/04/01/under-chinas-shadow/mistreatment-tibetans-nepal)

ཡོད།¹⁶ ཁེ་ཏོ་ཏི་གཞུང་གིས་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོའི་ལྷོ་ ༩ པར་ཨ་ཏུ་ན་ཅལ་མངའ་སྡེ་ནས་བོད་མི་གནས་སྤོངས་བ་ ༡༠༠༠ སྐངས་བ་དང་།¹⁷ ཨོ་སི་ལཱ་ལེ་ཡའི་གཞུང་གིས་མི་ཚོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྟོགས་སྤོངས་ལས་གཞི་སོགས་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་འོག་ལོ་ལྟར་བོད་མི་གངས་འབོར་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་གཏན་སྡོད་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མཚན་སྤོངས་བཞིན་པ་དེས་ཀྱང་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་བར་རམ་འདེགས་ཆེན་པོ་བྱས་ཡོད།¹⁸ དེ་བཞིན་བོད་མི་སྤོངས་ཕྲག་མང་པོ་རང་མོས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁྲུལ་དང་། ཁེ་ཏོ་ཏི་ཡ་རན་སི། རྟ་ཏུ་ལེ་ཏུ། སུད་སི། ཨ་རི་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོའི་ནང་དུ་ཆབ་སྲིད་སྐབས་བཅོལ་ཞུས་ཏེ་ལམ་སྤོང་བྱུང་ཡོད་ཅིང་རིམ་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དག་གི་མི་སེར་ཐོབ་ཐང་རག་རྗེས་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་དུ་ལྷུས་པའི་རང་གི་པ་མ་ཡང་འཕྲེན་བཞིན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ལོའི་དབུས་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་འཕུགས་སྤྱོད་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་ཐེབས་ཅའི་ཞིབ་འཇུག་བྱས་དོན་ལྟར་ན།¹⁹ ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱང་ཨ་མི་རི་ཀ་དང་ཨོ་སི་ལཱ་ལེ་ཡ། ཡུ་རོ་བ་བཅས་སུ་གནས་པའི་བོད་མི་གངས་འབོར་ ༤༠༢༧༠ ཅམ་བཟུང་པར་གསལ་ཞིང་ད་ལྟོ་ཆར་ ༤༥༠༠༠ ཅམ་སྐྱབས་ཡོད་པས་དེ་ནི་བཅོལ་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱིའི་གངས་འབོར་གྱི་བརྒྱ་ཆ ༩༠ ཅམ་བཟུང་ཡོད་ལ་མ་འོངས་པར་མདུན་ལམ་ཆེད་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་ནས་སུ་མཐུད་བོད་མི་རྣམས་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྤོངས་ལྷིན་པར་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ།

བོད་ནས་གསར་དུ་འབྱོར་མཁན་ཚོགས་ལ་ཉེ་བ་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྤོངས་བྱས་ཆེར་བྱེད་པ། མ་ཟད་ཕུ་གུ་སྐྱེ་བའི་གངས་ཚད་དམའ་བ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་བལ་གཉིས་སུ་ཆགས་པའི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་དུ་གཞིས་མི་ཇེ་ཉུང་དུ་སོང་ཡོད་ཅིང་། སློབ་གྲྭ་ཁག་དང་དགོན་སྡེ་ཁག་དུ་གསར་ཞུགས་བྱེད་མཁན་ཇེ་ཉུང་དུ་གྱུར་ཡོད། མ་ཟད་ཚོགས་སྐྱིག་ཁག་ཚང་མའི་ནང་ནས་ལས་མི་དགོངས་པ་ཞུ་མཁན་ཏེ་ཅང་ཇེ་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། ར་གཞིན་མང་ཆེ་བ་གཞིས་ཆགས་ནས་ཁ་བྲལ་ཞིང་། སློབ་གྲྭ་ཁག་གི་འཛིན་སྲོང་ལ་སློབ་ཕྱག་འཇུག་མཁན་ཉུང་བའི་དཀའ་ངལ་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། དགོན་སྡེ་ཁག་གི་གྲྭ་བཅུན་བརྒྱ་ཆ ༧༠ ཅམ་རྒྱ་གར་གྱི་མི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ཉེ་མ་ལ་ཡའི་རྒྱུད་ཀྱི་མི་རྣམས་ཆགས་ཡོད། ཡང་ཕྱོགས་གཞན་ནས་ཕྱོ་ཕྱོགས་གཞིས་ཆགས་སོགས་སུ་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་སྤོངས་པའི་གཞིས་ཆགས་ཀྱི་གཞིས་མི་ཟུར་པ་ཚོས་ཕྱིར་གཞིས་ཆགས་སུ་ས་ཁང་ཉེ་ཚོང་ཆེད་མ་རྩ་བ་དང་ན་མ་འོངས་པར་ལས་ལོལ་ཞུས་བཟུང་རྗེས་འབྲུག་ས་བསྐྱེད་རྒྱུའི་བསམ་སློབ་ཡོད་མཁན་ཡང་ཡོད།

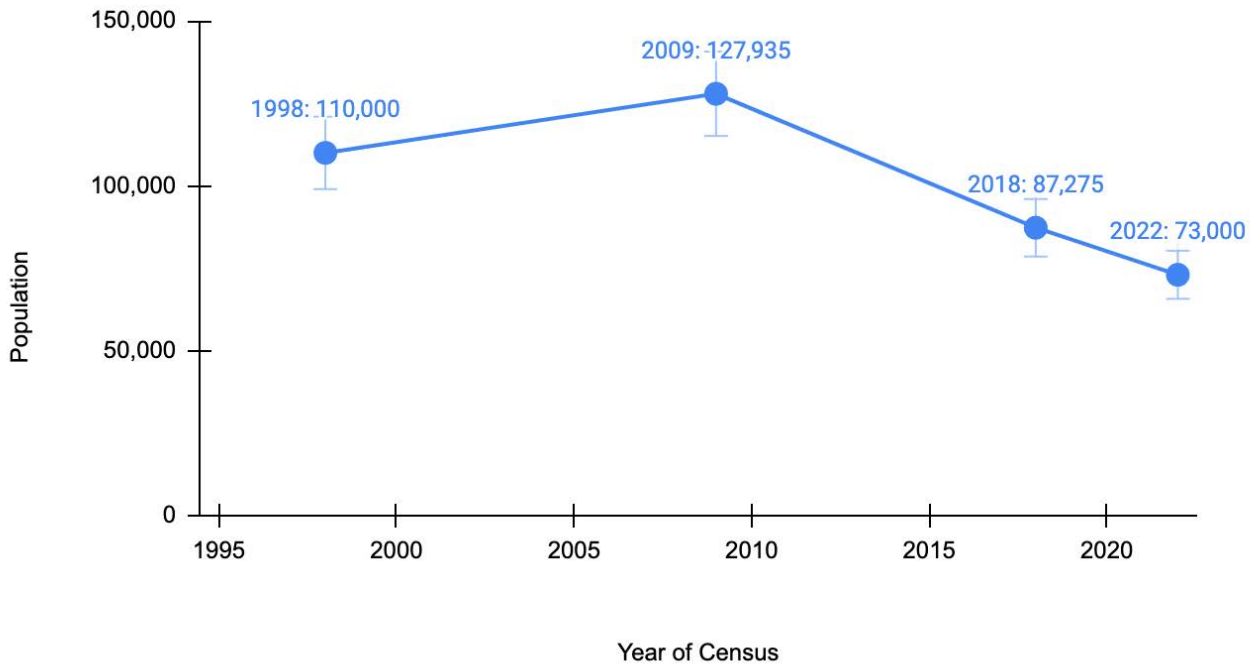
¹⁶ United States, Congress. Public Law 101-649. Immigration Act of 1990 congress.gov/bill/101st-congress/senate-bill/358

¹⁷ Government of Canada. Temporary Public Policy Concerning Tibetans Living in the State of Arunachal Pradesh in India. March 17, 2011. canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/tibetans-arunachal-pradesh-india.html

¹⁸ Australian Government. Discussion Paper. Australia’s Humanitarian Program 2024-25. Accessed Aug. 25, 2024. homeaffairs.gov.au/reports-and-pubs/PDFs/humanitarian-program-2024-25-discussion-paper.pdf

¹⁹ CTA, Social and Resource Development Fund, CTA. Baseline Study of the Tibetan Diaspora Community Outside South Asia. 2020 sardfund.org/wp-content/uploads/Baseline-Study-of-the-Tibetan-Diaspora-Community-Outside-South-Asia-soft-copy_compressed.pdf

Tibetan Population in South Asia
(Source: CTA)

3 ཉམ་གྲག་གི་གནས་ལས་ཐར་ཏེ་རང་ཁར་ལ་ལོ་ཐུབ་པ།

བཙན་བྱོལ་བོད་མི་རྣམས་ཐོག་མར་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་དུ་འབྱོར་སྐབས་ཤིན་ཏུ་ཉམ་གྲག་པས་གནས་ལུགས་ལྟུང་ལབ་ཀྱི་གཟིགས་སྤོང་དང་། རོགས་ཚོགས་ལག་ལ་བརྟེན་དགོས་ཐུག་ཡོད། རྒྱ་གར་གཞུང་སོགས་ཀྱི་གཟིགས་རྟོག་དང་བོད་མི་ཚོའི་འཚོ་ཚང་མའོ་སྐྱབ་ཀྱི་འབད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དེང་གི་ཆར་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཏེ་ཅང་རང་སྤྱི་འཕེར་བ་ཞིག་ཏུ་ལྷུང་ཡོད། བོད་མི་ཚོ་དཔལ་འབྱོར་བསྐྱུ་རུབ་དང་འཚོ་རྟེན་མའོ་སྐྱབ་ཐང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་འཛོལ་རྒྱས་ལྡན་པའི་དཔེ་མཚོན་མང་པོ་ཡོད། དཔེར་ན་ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་ནང་དུ་བལ་ཡུལ་དུ་བོད་མིའི་གྲུ་གཤམ་གདན་བཙོ་ལས་ཀྱི་ཡོང་སྤོང་བལ་ཡུལ་རང་གི་ཡུལ་སྐོར་སྤོང་འཆམ་ལས་རིགས་ལས་བརྒྱུ་ཏེ་ཕྱི་དངུལ་ཡོང་འབབ་ཆེ་ཤོས་སུ་ལྷུང།²⁰ ལྷོ་ལི་བསམ་ཡས་སྤྱིང་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་སམ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ Majnu ka Tilla (MT) མཇུ་ཀ་ཏི་ལ་ཞེས་འབོད་པ་དེ་ཡང་དང་ཐོག་བོད་བཙོས་ཆང་རག་དང་ཟ་མ་གོང་ཁེ་པོ་བཙོང་སའི་ས་ཆ་ཚོར་པོ་ཞིག་ལས་མེད་ཀྱང་དེང་གི་ཆར་དེ་ཉིད་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་ས་ལྷོ་ལིའི་ནང་གི་ཟ་ཚོང་གི་ལྷོ་གནས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ལྷུང་ནས་མི་ཁྲི་སྟོང་མང་པོ་འཛོལ་ས་ཞིག་ཏུ་ལྷུང་ཡོད་པས་རྒྱ་གར་གྱི་ཚོང་ལས་འཛོལ་སྤོང་བསྐྱེ་གནས་ལང་ Indian Institute of Management ངམ་རང་དབང་ཅན་གྱི་ཞིབ་འཇུག་པ་སུ་རུང་གིས་མཇུ་ཀ་ཏི་ལ་འཕེལ་རྒྱས་དང་དེས་ལྷོ་ལིའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ལ་ཞབས་འདེགས་བསྐྱབས་པའི་སྤོང་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་གལ་ཆེ།

²⁰ O'Neill, Tom. "Ethnic Identity and Instrumentality in Tibeto-Nepalese Carpet Production." Asian Studies Review, Vol. 29, pp. 279- 290, September 2005.

བོད་མི་ཚོ་དང་དངས་འཛུབ་སྐྱེ་བཞིན་སྤྱི་མཐོང་མ་འོངས་ཡང་སྲིད་དང་འབྲེལ་བའི་ཚོར་སྐྱེན་ལྡན་པའི་གྲོང་གཞི་དེ་ཕྱི་གསལ་ལ་ཉང་གསལ་དུ་སྐྱོང་སྐྱོང་བྱ་
 འདོད་མི་བྱེད་པའང་ཁག་མེད། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གིས་ཀྱང་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་གི་ཐག་གཅོད་ལ་མཐའ་གཅིག་དུ་རྒྱབ་སྐྱོར་
 གནང་རྒྱ་མ་གཏོགས་པའི་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་མ་འོངས་ཡང་སྲིད་དོན་འཛིན་ལུ་ཕྱོགས་ཐད་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གི་འགན་འཁུར་གང་ཡིན་ཅི་ཡང་
 གསལ་ཁམ་འདུག རྒྱ་གར་དང་ཨེ་ཤི་ཡ། དེ་མིན་འཛམ་གླིང་ས་ཕྱོགས་གང་སའི་ནང་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཁོད་དུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཡང་སྲིད་དོན་འཛིན་
 ཐད་ཐོག་ཏོགས་བྱ་ཉེན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གཞུང་རང་གིས་ཡང་སྲིད་དོན་མི་གཞན་ཞིག་འདེམས་ཉེན་ཡོད་པར་སེམས་འཚབ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་
 གཞུང་གིས་པམ་ཆེན་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་གཅིག་པ་དོན་འཛིན་བརྒྱུད་རིམ་ཐད་ཐོག་ཏུ་སྲིད་དོན་འཛིན་ལ་བཞུགས་ན་མ་འོངས་པར་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་ཡང་སྲིད་
 དོན་འཛིན་ཐད་ལའང་ལངས་ཕྱོགས་ཅི་འདྲ་ཞིག་འཛིན་དེས་ཡིན་པར་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོའི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༥ ཉིན་ཡགོང་ས་
 མཚོག་གིས་ཡིག་ཐོག་གི་གསུང་འཕྲིན་ཞིག་སྤེལ་བའི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་"ང་ལོ་ ༩༠ ཚམས་ལ་སློབ་སྦྱོར་སྐབས་"ཡང་སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་གནང་
 སྲིད་པའི་བཀའ་སློབ་ལེབས་ཡོད།²⁶ ཡགོང་ས་ལྷ་ལའི་སྐུ་མ་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་བཞི་པ་མཚོག་གི་མ་འོངས་ཡང་སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་འདིས་ཡོངས་གྲགས་སུ་
 རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཐེབས་རྒྱུ་ཡིན་པ་གསལ་པོ་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་དེ་བས་ཀྱང་ཤུགས་རྒྱུ་ཆེན་པོ་
 ཐེབས་དེས་རེད། རྒྱ་ཞིག་ཡགོང་ས་མཚོག་ཞལ་མ་བུལ་གསུམ་ས་ཡིན་ན་སྐབས་དེ་དུས་བོད་མིའི་རང་དབང་འཐབ་ཚད་ཀྱི་མཇུག་འབྲས་དང་། བཅོན་
 རྒྱུ་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གི་གནས་བབ། དེ་བཞིན་བཅོན་རྒྱུ་ལ་ཉང་གི་བོད་མིའི་མང་གཙོ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མ་འོངས་པ་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཆགས་རྒྱུ་ཡིན་
 པ་ཐོའོ་ཀྱི་གནས་ལས་མ་འདས།

3 སྤྱི་བརྒྱུད་པའི་བོད་མིའི་མང་གཙོ

བཅོན་རྒྱུ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལ་བཅངས་པའི་ཚོད་སེམས་དེ་ཉ་ཅང་བཞུགས་འོས་པ་ཞིག་རེད། དབུས་བོད་མིའི་སློབ་
 འཇུག་ནི་བཅོན་རྒྱུ་བའི་གཞུང་ཞིག་ཡིན། དེའི་འགན་འཁུར་གཙོ་བོ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་ཏེ་རྒྱ་ནག་གི་བཅོན་འོག་དུ་གནས་པའི་བོད་
 མི་རྣམས་ཀྱི་རང་དབང་དང་ཆེ་མཐོང་སྐྱར་གསོ་བྱ་རྒྱུ་དེ་རེད། སྤྱིར་འགོག་ཚེད་ཚོགས་པ་དང་བཅོན་རྒྱུ་གཞུང་ལམ་མོ་ཆེ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་གཅིག་
 སྤྱད་དབང་འཛིན་རིང་ལུགས་ཅན་ authoritarian regime ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན་པེ་ལེ་སི་ཏེ་ནིའི་སྲིད་གཞུང་ Palestinian
 Authority ལྷ་བུར་མཚོན་ན་རང་དབང་ཁང་པས་ Freedom House དེ་ནི་གཅིག་སྤྱད་དབང་འཛིན་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་ཞིག་དུ་
 དོན་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།²⁷ པེ་ལེ་སི་ཏེ་ནིའི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ལོ་ནས་བཟུང་སྲིད་འཛིན་གྱི་འོས་བསྐྱུ་བྱས་མེད། ད་ལྟའི་པེ་ལེ་སི་ཏེ་ནི་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་མ་སྤྱད་ཨམ་ལ་ལྷ་མིའི་ Mahmoud Abbas ལོ་བཞིའི་དུས་ལུགས་དེ་ ༢༠༠༩ ལོར་རྒྱུགས་ཟིན་ཡང་། ཁོང་གིས་ད་དུང་
 དབང་ཆ་བཟུང་ནས་བསྐྱོད་ཡོད། བོད་མིའི་རང་དབང་ལས་འགུལ་གྱི་ཁོད་དུ་འདོད་པོ་གཅིག་དང་། ཚོགས་གཅིག་ ཐག་ཚོད་མཁའ་གཅིག་ཅན་གྱི་
 གཅིག་སྤྱད་དབང་འཛིན་ལམ་ལུགས་ཤིག་ལག་བསྐྱར་བྱས་ན་འཐབ་ཚད་ལས་འགུལ་ཚོགས་ཚུད་པོ་དང་རྣམས་པ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་ཐུབ་ཅེས་རྒྱ་མཚོན་
 དྲངས་ཚོགས་མོད། འོན་ཀྱང་། བོད་མི་ཚོས་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྱིས་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་བདམས་ཡོད།

²⁶ Office of HH the 14th Dalai Lama. Reincarnation, Sep. 24, 2011.
dalailama.com/the-dalai-lama/biography-and-daily-life/reincarnation

²⁷ Freedom House. Freedom in the World 2024. West Bank. Accessed Aug. 23, 2024.
freedomhouse.org/country/west-bank/freedom-world/2024

ཡིན་ན་ཡང་། ཡགོང་ས་ཏུ་ལའི་སློམ་མཚོག་གིས་བསྐྱེད་བའི་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེར་བོད་མི་རྣམས་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཡགོང་ས་མཚོག་གིས་ཀྱི་
 དབུ་ཁྲིད་ལས་བཟོས་ཡོད་པའི་ཐེབས་ཟེན་པའི་ཤུལ་གྱི་བོད་མིའི་སློག་འཇུགས་གཉིས་ཤར་སྐྱོད་བྱེད་པར་དཀའ་ལག་མི་ཕུང་བ་ཞིག་འཕྲད་བཞིན་ཡོད།
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་ཡགོང་ས་མཚོག་གིས་ཆབ་སྲིད་གྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་མཚམས་བཞག་རྗེས་ཀྱི་བཅོད་བྱོལ་བོད་མིའི་འོས་བསྐྱེད་དང་པོ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་
 ༢༠༡༤ ལོའི་སྲིད་སྐྱོང་གི་འོས་བསྐྱེད་ཉིད་ཀྱི་ཅང་ཅོད་རྣམས་ཅན་ཞིག་ཏུ་གྱུར།²⁸ བ་ཅན་ཀུན་ལོག་དུས་བབ་ཀྱིས་ཀྱང་། “བཅོད་བྱོལ་བོད་མིའི་འོས་
 བསྐྱེད་ཁྲོད་དུ་གཞི་མེད་སྐྱོན་འཇུགས་ནི་དབུ་མའི་ལམ་ལས་རྒྱལ་སྤོང་”²⁹ ཞེས་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཀྱང་སྟེའོ་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༡ ལོའི་ལྷ་ ༣
 པར་མི་མང་སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཁྲིམས་ཞིབ་པ་གསུམ་ཕྱིར་ཕྱུང་བ་དང་བ་དེས་ཅ་ཁྲིམས་ཀྱི་རྣམས་ཀྱི་རྣམས་ཀྱི་འཇོག་འཇོག་དང་།
 ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འགོག་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཞིག་བསྐྱེད་པའི་གནས་སྤངས་དེ་བས་ཀྱང་ཇི་སྟེན་ཏུ་ཕྱིན་ཡོད། དེའི་རྒྱུ་ཀྱིས་སློབ་པ་མང་པོའི་རིང་ལ་གསར་དུ་
 བདམས་ཐོན་བྱུང་བའི་སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་གོས་ཚོགས་འཚོགས་མ་གྲུབ་པ་དང་། སྤྱི་འཐུས་རྣམས་ལུང་རིང་དམ་འབྲུལ་ལུ་མ་གྲུབ་པ། སྲིད་
 སྐྱོང་གིས་བཀའ་ཤག་གསར་པ་འཇུགས་མ་གྲུབ་པ། དེ་བཞིན་བོད་མིའི་སློག་འཇུགས་ཀྱི་ ༢༠༢༢-༢༣ ལོའི་སྐོར་རྩིས་དུས་ཐོག་དུ་གཏུག་འབབས་
 བྱེད་མ་གྲུབ་པ་སོགས་བྱུང་ནས་སློག་འཇུགས་ཡོངས་རྫོགས་སློབ་རྒྱུ་དགོས་པའི་ཉེན་ཁ་ཡང་མངོན་གསལ་དོད་པོར་གྱུར་ཡོད། མཐའ་མར་གནད་དོན་
 དེ་ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་སྐྱེད་མེད་ལུས་ཏེ་ཁོང་གི་བཀའ་སློབ་ལམ་སྟོན་ལ་བརྟེན་ནས་དཀའ་ངལ་དེ་སེལ་གྲུབ་པ་བྱུང་ཡོད། དེང་གི་བོད་མིའི་མང་
 གཙོའི་འགོ་ལུགས་ནང་འབྲེལ་ཡོད་འགོ་ཁྲིམས་ཚོས་འགན་འཁུར་བཞིན་ལུང་གི་མེད་པའི་གནས་སྤངས་འདིས་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲོད་ཕྱོགས་རིས་འཐེན་
 འཁྲུང་ཇི་ཆེར་གཏོང་བ་དང་། སློག་འཇུགས་ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་བ། བོད་མིའི་རང་དབང་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་ལས་འགུལ་ལུས་མེད་དུ་བཏང་ནས་
 སེམས་འཚབ་སྟེ་གཞིའི་གནས་སྤངས་ཤིག་ཆགས་ཡོད།

བདུན། མང་གཙོའི་སློག་འཇུགས་ཀྱི་སྐོར་གཞིགས་པ།

༡ བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན།

བཅོད་བྱོལ་བོད་མིའི་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་གསུམ་པའི་ནང་དུ་བོད་མིའི་མངོན་འདོད་དང་འཚམ་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མང་གཙོའི་ལམ་
 སྟོན་ཅི་འདྲ་ཞིག་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་མིན་འཁོད་པའི་ཚིག་བཞེད་དེ་དག་གིས་བོད་མིའི་མངོན་འདོད་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་མཚོན་གྲུབ་མེད། མ་ཟད་ད་
 ལྟོ་དུས་སུ་རང་ཅག་ལ་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཀྱི་སྤྱི་དོན་བྱམས་བཅེ་དང་། མི་ཐམས་ཅད་འདྲ་མཉམ་དང་ཆེ་མཐོང་ལྡན་པ། བཟོད་སྐྱོམ་
 ལྡན་ཞིང་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་ཡིན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་དང་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཁྱད་ཚོས་ཅན་གྱི་སྐོར་གཞི་ལྡན་པའི་བོད་མིའི་མང་གཙོའི་ལམ་
 སྟོན་ཞིག་འཇུགས་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ལྡན་ཡོད། བཅའ་ཁྲིམས་ནང་དུ་ཚོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་སྐོར་གསལ་ཡོད། བོད་མི་ཚོ་དེ་ཉིད་ལ་འཇུག་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་
 གལ་ཆེ་བས་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་དུ་དེའི་གོ་དོན་རྒྱས་ཅམ་འཁོད་རྒྱ་གལ་ཆེ། ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དང་མ་འདྲེས་པའི་བོད་མིའི་འོ་བོ་ཞིག་སློ་
 འོར་འཆར་རྒྱ་ཏེ་ཅང་ལག་པོ་ཡིན།

²⁸ The 2011 Kalon Trip and parliamentary elections cannot be considered the first elections post the Dalai Lama’s devolution of political powers because he announced his devolution decision and retirement on March 19, 2011. The final round of Kalon Trips and parliamentary elections were held on March 20, 2011.

²⁹ Anand, Geeta. Mudslinging Trumps the ‘Middle Way’ in Tibetan Exiles’ Election. The New York Times. Mar. 23, 2016. nytimes.com/2016/03/24/world/asia/dalai-lama-tibet-dharamsala.html

སྲུང་མིའི་མི་མེར་སྲུ་ཡིན་ཡང་ཆ་རྒྱུ་ཚང་བ་ཡིན་ན་སྤྱི་མཐུན་ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་མིར་གདམ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ལྷན་ཁང་གི་ཚོགས་མི་བདུན་པོར་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་ཀྱི་དབང་ཚད་འདྲ་མཉམ་ཡོད་ཅིང་རྒྱུ་དུ་མོས་མཐུན་ consensus ཀྱི་ལམ་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

འཛིན་སྲོང་ལམ་ལུགས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྲུང་མིའི་འཛིན་སྲོང་ནི་འཇམ་བུ་གྲིང་གི་སྲིད་གཞུང་བརྟེན་ཤོས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། ལྷོ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་སྲིད་གཞུང་དབུ་བརྟེན་པ་ནས་བཟུང་ད་བར་སྤྱི་མཐུན་ལྷན་ཁང་དུ་ཚོགས་མི་སྟེན་པ་ ༡༡༡ དང་བུད་མེད་ ༡༠ ཙམ་ལས་བྱུང་མེད། ཨི་ཏེ་ལི་ལ་མཚོན་ན་དེ་ལས་ལྷག་སྟེ་ལྷོ་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོ་ནས་ད་ལྟའི་བར་སློབ་ཚུན་ ༡༩༠༠ ཙམ་བརྗེ་སྐྱར་བྱུང་ཡོད།³³ ལྷོ་ལོ་ ༢༠༢༢ ལོར་སྲུང་མིའི་དམངས་ཚོགས་ཁོངས་ཁྲུང་གི་སྤྱི་མཐུན་ལྷན་ཚོགས་ལ་ཡིད་ཆེས་ཡོད་མེད་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་བསྟུ་རུ་བྱས་པའི་ནང་དུ་བཅུ་ཆ་བཅུ་ ༡༠/༡༠ སྲུང་ན་ཡིད་ཆེས་ཚང་མ་ཡོད་པ་དང་བཅུ་ཆ་གཅིག་ ༡/༡༠ སྲུང་ན་ཡིད་ཆེས་མེད་པ་མཚོན་པའི་བསམ་ཚུལ་བསྟུ་རུ་བྱེད་སྐབས་ཡིད་ཆེས་ཡོད་པའི་གྲངས་ཚད་བཅུ་ཆ་ ༧.༩ ཙམ་ཟིན་ཡོད།³⁴

བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་མང་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ནང་འགོ་ཁྲིད་མཐོ་ཤོས་སུ་སྲིད་སྲོང་གཅིག་ལས་མེད་པའི་ལམ་སྟོལ་དེ་ནི་ཕལ་ཆེར་ད་ལྟའི་རང་རྩེའི་གནས་སྡངས་དང་དགོས་མཁོར་འཚམ་པ་ཞིག་ཆགས་མེད། དེར་བརྟེན་བཙན་བཟུང་བྱིས་ལ་བསྐྱར་བཙན་བྱས་ཏེ་བོད་མི་ཚོས་བཀའ་བློན་ལ་ལས་གུབ་པའི་བཀའ་ལྷན་ལྷན་ཁང་ཞིག་ཐོབ་ཀྱང་འདམས་ཚོགས་པའི་ཆ་རྒྱུན་བསྐྱར་པའི་ཁར་ཚོལ་ཁ་གསུམ་པོ་ནས་བཀའ་བློན་རེ་དེས་པར་དུ་ཡོད་དགོས་ཤིང་བཀའ་བློན་ལ་པོ་རེས་མོས་ཀྱིས་ལོ་རེར་སྲིད་སྲོང་ལས་འགན་ཁུར་དགོས། སྲིད་སྲོང་གི་ལས་འགན་ཁུར་རྒྱུའི་བང་རིམ་ནི་འོས་ཐོབ་ཀྱི་བང་རིམ་ལྟར་སོང་ན་ལེགས། དེ་ལྟར་སྲིད་སྲོང་གིས་འོས་བསྐྱེད་ཚབ་དུ་བཀའ་ལྷན་གི་འོས་བསྐྱེད་དགོས་ཤིང་། དེ་ཡང་རིམ་པ་གཉིས་ཅན་ཏེ། རྩོན་འགྲུའི་འོས་བསྐྱེད་དང་མཐའ་མའི་འོས་བསྐྱེད་ཐུག་ཤིང་། མཐའ་མའི་འོས་བསྐྱེད་སྐབས་སུ་འོས་མི་བཅུ་ལས་ལྷ་འདེམས་རྒྱུ་ཡོད་པ་བཟོས་ན་ལེགས།

རང་བཙན་ལྷན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་མང་གཙོ་ཚད་ལྡན་ཡོད་པའི་ཨི་སི་རེ་ལ་ Israel དུའང་ལྷོ་ལོ་ ༢༠༢༢ ལོའི་ལྷོ་ ༡༠ ཚེས་ ༧ ཉིན་ཏུ་མུ་སིས་ Hamas ལྷོ་ཁྲིད་པའི་འཇམ་བུ་གྲིང་གི་སྲུང་མི་ལས་གུབ་པའི་དམག་དོན་ལྷན་ཁང་ཞིག་བཙུགས་ཡོད། དེ་ཉིད་ད་ཆ་མཚམས་བཞག་ཟིན་ན་ཡང་དེས་དབང་འཛིན་ཚོགས་པ་དང་ཁ་གཏད་ཚོགས་པའི་དབར་ལྷ་ཕྱོགས་མི་མཐུན་པ་ཟུར་དུ་བསྐྱར་ནས་མཉམ་འབྲེལ་ཡག་པོ་ཡོང་བར་བྱས་ཡོད། རང་རྩེའི་བཙན་བྱོལ་བ་ཚོ་ཡང་འདས་པའི་ལོ་དུག་ཅུའི་རིང་འབྲུག་འཕགས་ཁོང་དུ་ལྷག་ཡོད། ད་ནི་རང་རྩེའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་བཙན་བྱོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་འཇུགས་ལ་ཅིས་ཀྱང་དམག་གི་བཀའ་ལྷན་ཅིག་འཇུགས་རྒྱུའི་དུས་ལ་བབས་ཡོད། དེ་མིན་ད་ལྟའི་སྐར་གཙོའི་བསམ་སློབ་དང་ཕྱོགས་རིས་འཐེན་འཕྲེར་ཆབ་སྲིད་ནག་པོ་དེས་བཙན་བྱོལ་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱང་རྒྱང་ཙམ་ལས་མེད་པ་དེ་ཡང་རུས་པ་ཇི་རྒྱུང་དུ་གཏོང་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ཡོད།

³³ Wyl von Benjamin. Why People in Switzerland Trust the State. Swissinfo.ch. May 30, 2023. [swissinfo.ch/eng/democracy/why-people-in-switzerland-trust-the-state/48552418](https://www.swissinfo.ch/eng/democracy/why-people-in-switzerland-trust-the-state/48552418)

³⁴ Kaufmann, Bruno. The Strengths of a 'Weak' Swiss Government. Swissinfo.ch. May 5, 2023. [swissinfo.ch/eng/business/the-strengths-of-a-weak-swiss-government/48483858](https://www.swissinfo.ch/eng/business/the-strengths-of-a-weak-swiss-government/48483858)

ཅན་གྱི་སྡེ་ཚན་གཞན་ཁག་ལ་བསམ་འཆར་སྤུལ་ཚོགས། འོན་ཀྱང་བསམ་འཆར་དེ་དག་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ལག་བསྟར་དགོས་པའི་ངེས་པའང་མེད། གྲོས་
ཚོགས་གོང་མའི་ཐག་གཅོད་རྣམས་མོས་མཐུན་གྱི་ལམ་ནས་འགོ་རྒྱ་གལ་ཆེ། འཕུས་མི་རྣམས་ལ་གསོལ་ཕོགས་སྤོང་མི་དགོས་ནའང་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་
ལས་དོན་ཆེད་ཡར་མར་སྐྱར་ངོས་ནས་འགོ་སོང་བཏང་བ་རྣམས་གཞུང་དངུལ་ནས་གསལ་དགོས།

ལ། གྲོས་ཚོགས་འཕུས་མིའི་གྲུབ་ཆ།

གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་ཞབས་སྟེགས་ ༧༦ པར་དུ་སྤར་དགོས་ཤིང་ད་ལྟ་བུར་ཨ་མི་རི་ཀ་དང་ཡུ་ཙོག། ཨོ་གླིང་བཅས་ལ་ཞབས་སྟེགས་ལྡ་བཞག་པ་དེ་མེད་
པར་བཟོ་དགོས། མ་འོངས་པར་བོད་ལ་རང་དབང་ཐོབ་དུས་བོད་མིའི་གྲོས་ཚོགས་སུ་ཕྱི་རྒྱལ་ས་ཁུལ་དེ་དག་ཏུ་སྤོང་མཁའ་ལ་ཞབས་སྟེགས་སྤོང་མི་
ཐུབ་པས་ས་ཁུལ་གཞིར་བཞག་གི་ཞབས་སྟེགས་དེ་དགོས་དོན་མེད། བོད་མིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་གཞིགས་ནས་ད་ལྟའི་ས་དགེ་བཀའ་རྙིང་
ཚོས་བརྒྱད་ཚེན་པོ་བཞི་དང་གཡུང་བྱང་བོན་དང་བཅས་པར་ཞབས་སྟེགས་གཉིས་རེ་ཡོད་པ་རང་སོར་འཛོགས་དགོས།

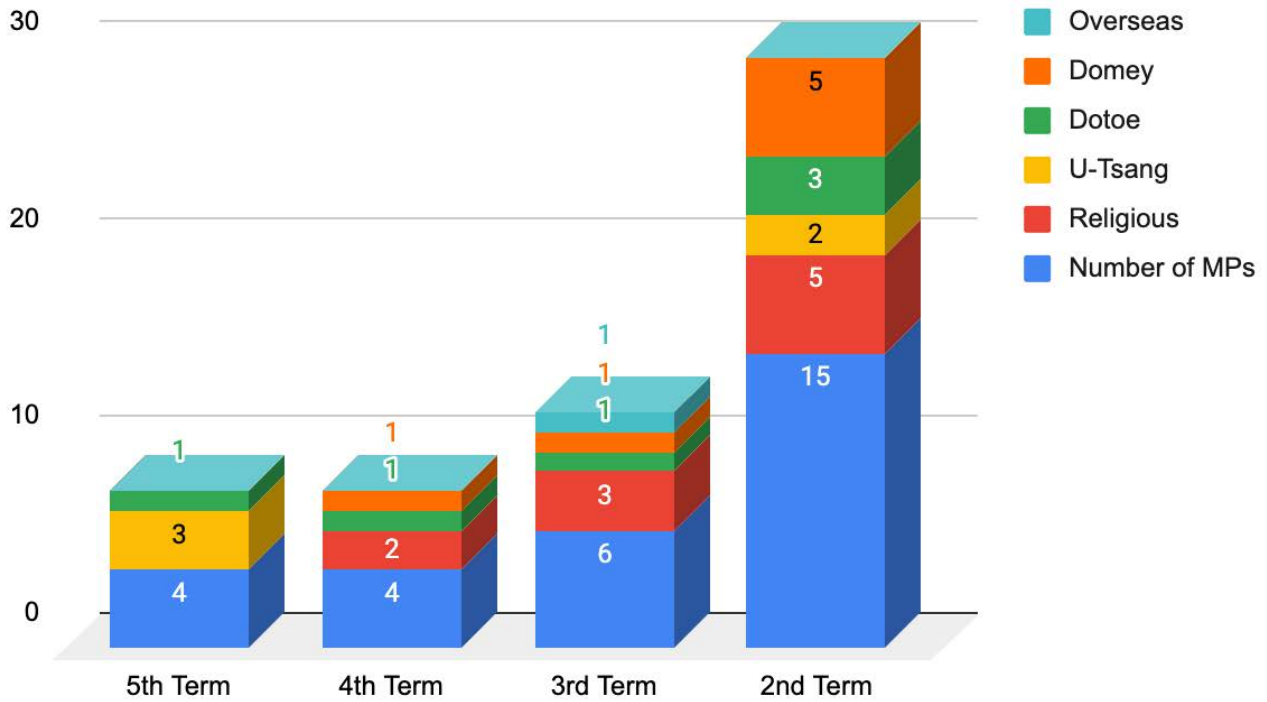
ཚོལ་ཁ་གསུམ་པོར་ཞབས་སྟེགས་ ༡༢ རེ་ཡོད་པ་བཟོས་ནས་ཚོལ་ཁ་སོ་སོའི་ཐོབ་ཁོངས་ཀྱི་འོས་མི་དང་འོས་འཕེན་མཁའ་གཉིས་ཀར་ས་གནས་ཀྱི་
ཚད་བཀག་མེད་པར་བཟོ་དགོས། དཔེར་ན། ཨོ་གླིང་དུ་བཞུགས་པའི་དབུས་གཙང་གི་འོས་འཕེན་མཁའ་ཞིག་ཡིན་ན་དེ་ཉིད་ལ་དབུས་གཙང་ཚོལ་
ཁའི་འོས་མི་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་གང་དུ་བཞུགས་མིན་ལ་མ་བཟོས་པར་དེར་འོས་སྒྲུབ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་དགོས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་འོས་མིའི་ཆ་རྒྱུན་ཇི་ལྟགས་
སུ་འགོ་བམ་ཟད་ཁྲབ་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། ལྷ་མང་མཉམ་འདུས་ཡོང་བར་ཕན་ཐོགས་འབྱུང་། བཅོན་བྱོལ་བོད་མིའི་མི་འབོར་ཕྱེད་ཀ་མ་ཟེན་ཅམ་ཞིག་རྒྱ་
བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་ཕྱི་ལོགས་སུ་སྤོང་མི་ཟེན་ཡོད་པས་ད་དུང་ཁོང་ཅག་ལ་རང་རང་གི་ཚོལ་ཁའི་སྤྱི་འཕུས་གང་ས་རྒྱུའི་འོས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མི་སྤོང་པའི་
བྱེད་ཐབས་དེ་ནི་དང་བདེན་མིན་ལ་ཐབས་མཁས་པོ་ཞིག་དེ་བས་ཀྱང་མིན། ཚོལ་ཁ་རེ་རེ་སྤྱི་འཕུས་ཀྱི་ཞབས་སྟེགས་ ༡༢ པར་ཟོས་པ་དེ་ལས་ཕྱེད་ཀ་
ཡན་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་དུ་བཞུགས་པའི་འོས་མི་ཚོར་ཟུར་འཛོགས་བྱས་ན་ལོགས། མ་ཟད་བདམས་ཐོན་སྤྱི་འཕུས་རྣམས་རྒྱ་གར་ནས་རང་དབང་
ངང་འགོ་འོང་ཐུབ་པ་དགོས་གལ་ཆེ་ལ་ཕར་རྒྱར་འགོ་འོང་གི་འགོ་གྲོན་ཆེད་དུ་དམིགས་པའི་མ་དངུལ་གསོག་འཛོགས་དགོས། འགོ་གྲོན་མ་དངུལ་དེར་
དམིགས་བསལ་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་གནས་པའི་བོད་མི་ཚོས་ཞལ་འདེབས་གནང་ཐུབ་ན་དགེ་ཕན་ཆེ།

ག། སྤྱི་འཕུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དུས་ཡུན།

ད་ལྟའི་བོད་མི་མང་སྤྱི་འཕུས་སྐབས་བཅུ་བདུན་པའི་ནང་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོ་ནས་བརྒྱུད་སྟེ་ལོ་ལྔ་ཅན་གྱི་ལས་ཡུན་ཐེངས་ལྔར་བསྟུན་མར་སྤྱི་འཕུས་
གནང་ནས་ཡོང་མཁའ་མི་གངས་བཞི་ཡོད། དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༦ ནས་བརྒྱུད་སྟེ་ལས་ཡུན་ཐེངས་བཞི་ལ་བསྟུན་མར་སྤྱི་འཕུས་གནང་མཁའ་ཡང་
མི་གངས་བཞི་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོ་ནས་བརྒྱུད་ལས་ཡུན་གསུམ་བསྟུན་མར་སྤྱི་འཕུས་གནང་ནས་ཡོང་མཁའ་མི་གངས་ ༦ ཡོད། སྤྱི་འཕུས་གངས་
༡༥ ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལོ་ནས་འོས་འདེམས་བྱུང་ནས་ད་ལྟའི་ཆར་ལས་ཡུན་གཉིས་པ་འགོ་བཞེད་པ་ཡིན། བོད་མི་མང་སྤྱི་འཕུས་ལ་ལས་ཡུན་ཚད་
བཀག་གང་ཡང་མེད། བཅོན་བྱོལ་བོད་མི་སྤྱི་ཚོགས་གཞི་རྒྱ་རྒྱུད་པ་དང་ལྷག་པར་དུ་སྤྱི་པའི་ཞབས་ཞུ་བ་འདོད་ཀྱི་མི་ཆ་དེ་བས་ཀྱང་རྒྱུད་པས་སྤྱི་
འཕུས་ཀྱི་ལས་ཡུན་ལ་ཚད་བཀག་བཞི་པའི་ཕལ་ཆེར་འོས་འཚམ་ཞིག་མིན། ལས་ཡུན་ལ་ཚད་བཀག་བཟོས་ནས་སྤྱི་འཕུས་འཕོ་འགྲུར་ཆེན་པོ་ཐེབས་
ན་སྤྱི་འཕུས་གསར་པ་ཚོར་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་སློལ་ལ་རྒྱས་མངའ་ཇི་ཞེས་དུ་འགོ་སླིད། ཡིན་ན་ཡང་། ལས་ཡུན་གཉིས་བསྟུན་མར་སྤྱི་འཕུས་གནང་
རྒྱུ་ལོ་ལྔའི་ལོ་རྒྱུད་གསལ་གྱི་དུས་ཡུན་ཞིག་འཛོགས་དགོས་པ་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེ། (ལོ་རྒྱུད་གཡོང་དུས་ཡུན་ cooling-off period ཟེར་བ་ནི་སྤར་གྱི་

ལས་གནས་དེ་ནས་རེ་ཞིག་ལས་མཚམས་བཞག་སྟེ་ངལ་གསོ་བ་ལ་གོ། དེ་ལྟར་བྱས་ན་གོས་ཚོགས་སྲ་བརྟན་ཡོང་བ་དང་། གསར་འདེམས་འཕུས་མི་
 རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་བསམ་སློབ་གསར་པ་དང་རྒྱས་ཤུགས་གསར་པ་ལ་བརྟེན་ནས་གོས་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཚགས་ཚུད་དང་རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་བོད་མིའི་རང་
 དབང་འཐབ་རྩེད་ལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་འབྱུང་བུ་བ།³⁵

Current MPs Serving 2 or More Consecutive Terms

ང་། གོས་ཚོགས་ཚོགས་དུས་དང་རྒྱུན་ལས།

བོད་མི་མང་སྤྱི་འཐུས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་གོས་ཚོགས་འོག་མ་རྒྱ་བ་བཞི་རེའི་མཚམས་སུ་ཐངས་རེར་འཚོགས་དགོས། ལོ་རེའི་ཚོགས་དུས་དང་པོ་དང་
 གཉིས་པ་ནི་ལྔ་པ་བཞི་ཚེས་འཇུགས་ཀྱི་ཕྱི་ཚེས་ཅིས་དང་ལས་ཁུངས་ཁག་གི་ལས་དོན་སྐོར་ལ་འཚོགས་ན་ལེགས་ཤིང་ཚོགས་འདུ་གསུམ་པ་དེ་ནི་སྤྱི་
 ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་དང་། དབུ་ལྷོད། ཆེད་ལས་མི་སྣ་བཅས་ལས་གྲུབ་པའི་གདན་ཞུའི་གཏམ་བཤད་པའམ་ཚོགས་བཅར་བ་མཉམ་ཞུགས་ཀྱིས་བཞེད་
 གཞི་ངེས་ཅན་ཞིག་གམ་དམིགས་བསལ་གནད་དོན་ཞིག་གི་ཕོག་ལ་འཚོགས་དགོས་པ་མ་ཟད། ཚོགས་འདུ་དེ་ནི་ཁྱིམ་ས་བཅོ་ལྷན་ཚོགས་དང་འཛིན་
 སྐྱོང་གཉིས་ཀྱི་ལས་དོན་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་ལྟ་བུར་བྱས་ཏེ། ཐབས་བྱས་འཐེན་རྒྱ་དང་། ཚན་ཁག་འཇུགས་སྐྱོང་། སྤྱི་ཚོགས་སྲ་བརྟན་དང་བོད་དོན་ལྷོ་
 གཏུག་གི་ལས་རིམ་ཚགས་ཚུད་གཏོང་རྒྱ་སོགས་ལ་དམིགས་འབེན་བཟུང་ནས་འཚོགས་དགོས། ཚོགས་འདུ་དེའི་ལས་རིམ་ནང་གདན་ཞུའི་དབུ་ལྷོད་

³⁵ Data on Tibetan MPs obtained from the official website of the Tibetan Parliament-in-Exile: Accessed August 10, 2024. tibetanparliament.org/about-tpie/the-successive-tpie/thirteenth-atpd/

དང་གཏམ་བཤད་པ་ཚོས་ཁྲིམས་བཟོ་ལྷན་ཚོགས་དང་འཛིན་སྐྱོང་ལ་ཐུན་མོང་གི་གྲོས་གཞི་དང་བསམ་འཚར་འདོན་རྒྱ་སོགས་ཡོད་ན་ལེགས། ཚོགས་
འདུ་དེའི་ལས་རིམ་རེ་རྒྱང་བརྟན་འཕྲིན་ཐོག་རྒྱང་སྤིང་བྱེད་པ་ལས་ཕལ་ཆེ་བ་ཐད་གཏོང་མེད་པའི་ལམ་ནས་འཚོགས་ན་ལེགས།

དེ་བཞིན་སྤྱི་འཐུས་རྒྱན་ལས་ཚོགས་རྒྱུ་གི་ཚོགས་མིའི་གྲངས་འབོར་ ༡༧ བར་སྤར་ན་ལེགས། དེའི་ནང་ཚོལ་ཁའི་ཐོབ་ཁོངས་སོ་སོ་ནས་སྤྱི་འཐུས་
བཞི་རེ་དང་ཚོས་བརྒྱད་སོ་སོ་ནས་སྤྱི་འཐུས་རེ་བཅས་ཡོད་དགོས། རྒྱན་ལས་ནང་དུ་ཚོལ་ཁའི་སྤྱི་འཐུས་རེ་རེ་ནི་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་ཕྱི་རོལ་དུ་
བཞུགས་མཁན་ཡིན་དགོས་ཤིང་རྒྱན་ལས་ཚོགས་རྒྱུ་གི་སོ་སོར་ལས་འགན་དང་། ལོ་འཁོར་ལས་རིམ། རྒྱུ་རྩིས་བཅས་ཁ་གསལ་ཡོད་དགོས། མ་ཟད་
རྒྱུ་རྩིས་དེ་ནི་བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་གི་སྤྱི་ཚུན་ནང་དུ་འཇགས་པོར་འཁོད་རྒྱ་གལ་ཆེ། རྒྱན་ལས་ཚོགས་རྒྱུ་གི་སྤྱི་འཐུས་ཚོས་ཉུང་མཐར་ལོ་
གཉིས་རིང་རྒྱན་ལས་ཀྱི་ལས་འགན་སྐྱབ་དགོས་ཤིང་དེ་ཡོད་རྒྱུ་འབྲེལ་སྡེ་ཚན་དང་། ཆབ་སྲིད་སྡེ་ཚན། འཛིན་སྐྱོང་རྟོག་ཞིབ་སྡེ་ཚན་བཅས་ཀྱི་ཁར་
སྤྱི་འབྲེལ་སྡེ་ཚན་དང་འབྲུག་རིག་སྡེ་ཚན་གཉིས་གསར་དུ་སྡོད་དགོས། སྡེ་ཚན་རེ་རེར་དམིགས་བསམ་ལས་བྱེད་རེ་བསྐོ་གཞུག་དགོས་ཤིང་། རྒྱུ་
རྩིས་དང་། འབྲེལ་ལམ། ཤེས་ཡོན། སྤྱི་འབྲེལ་སྲིད་བྱས། འབྲུག་རིག་ བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་སྐད་ཡིག་བཅས་གནད་དོན་དུག་པོ་འདིའི་ཐད་ལ་སྤྱི་
འཐུས་རྣམས་པར་མཁུན་རྟོགས་ཡོད་དགོས་པའམ་ཡང་ན་སྤོང་བཟར་ལེགས་པོར་ཐོབ་དགོས་པ་གལ་ཆེ།

ཅ། འོས་བསྐྱབ་བཅོས་སྒྱུར་དང་། དབུས་འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས།

བཅོད་བྱོལ་བོད་མིའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་དབུས་འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས་དང་། འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས་གི་སྤྱི་ཁྱབ་འགན་འཛིན་དང་ལས་འཕམ་འགན་འཛིན་
གཉིས་བཅས་ལ་དབང་ཆ་ཆེན་པོ་སྤྲད་ཡོད། (དོན་ཚན་ ༧༦ ནས་ ༧༧ བར) དེ་ཡོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྣམས་ལ་གསལ་བཤད་དང་འགྲེལ་བཞེད་
ཞིབ་མཐུན་བྱེད་དགོས་པ་དང་། གལ་ཏེ་དགོས་མཁོ་ཡོད་ན་དབང་ཚད་གསར་པ་སྡོད་དགོས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་དབུས་འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས་གིས་རང་དབང་
དང་། དྲང་བདེན། ཚགས་རྒྱུད་བཅས་ཀྱི་སྐོ་ནས་འོས་བསྐྱབ་འོས་དོན་སྤེལ་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་འབྱུང་། མ་འོངས་པར་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༦ ལོའི་བཀའ་ཤག་
དང་སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་འོས་བསྐྱབ་སྐབས་སུ་གཤམ་གསལ་གྱི་བཅོས་སྒྱུར་ཁག་ལག་བསྟར་གནང་ན་ལེགས།

༡. དབུས་འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས་གིས་བཀའ་ཤག་དང་སྤྱི་འཐུས་ཀྱི་མཐའ་མའི་འོས་བསྐྱབ་སྐབས་སུ། ཉུང་མཐར་ཉིན་གྲངས་ ༣༠ རིང་འོས་བསྐྱབ་བྱིལ་
བསྐྱགས་བྱ་རྒྱུའི་དུས་ཚོད་སྤྲོད་དགོས། རྒྱུ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༡ ལོའི་ལྷ་ ༣ པའི་མཐའ་མའི་འོས་བསྐྱབ་སྐབས་སུ། དབུས་འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས་གིས་ཉིན་
གྲངས་ ༡༧ ཅོས་ལས་སྤྲད་མེད། ལྷ་བ་གཅིག་གི་དུས་ཡུན་ཡོད་ན་རྒྱལ་ཁབ་ ༢༠ ལྷག་དུ་གནས་སྤོང་བྱེད་བཞིན་པའི་བོད་མི་འོས་འཕེན་པ་མང་བ་
ཞིག་གིས་འོས་མི་ཚོ་དང་རྒྱུས་ལོན་ཐུག་འཕྲད་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡོད་ཅེས་ཚེད།

༢. བཀའ་ཤག་གི་མཐའ་མའི་འོས་བསྐྱབ་སྐབས་སུ་འོས་མི་ཚོས་བཀོ་སྐྱོང་ཐངས་གཉིས་ཅེས་པར་དུ་གནང་དགོས་ཤིང་བོད་སྐད་དུ་གཅིག་དང་དབྱིན་
སྐད་དུ་གཅིག་ཡོད་ན་ལེགས། དེ་ནི་འོས་བསྐྱབ་ལས་ཁུངས་ལ་འཇམ་ཡང་ན་རང་དབང་ལྡན་པའི་ཚོགས་སྡེ་གཞན་ཞིག་གིས་གོ་སྤྱི་གནང་དགོས།

3. འོས་བསྐྱེད་མཁུ་ལུགས་ཚང་མར་ཉིན་བརྒྱ་དུས་གཅིག་ལ་འོས་བསྐྱེད་ཀྱི་ཡོད་པར་བརྟེན་དེང་རབས་འབྲུལ་རིག་གི་རྩམ་པ་སོགས་སྤྱད་ནས་
དབུས་འོས་བསྐྱེད་ལས་ཁང་གིས་མཐའ་མའི་གྲུབ་འབྲས་རྩིས་བསྐྱར་དང་གསལ་བསྒྲགས་བྱེད་པར་ལས་ཉིན་བརྒྱ་ལས་མང་བ་འགོར་མི་འོས། ཕྱི་ལོ་
2021 ལོའི་མཐའ་མའི་སྤྱི་དུས་འོས་བསྐྱེད་ཉིན་ 2021 ལྷ་ ༥ ཚེས་ 11 ཉིན་བྱས་ཡོད་ཀའང་། གཞུང་འབྲེལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་དེ་ལྷ་བ་གཅིག་
ལྷག་གི་རྗེས་དེ་ཕྱི་ལོ་ 2021 ལྷ་ 4 ཚེས་ 12 ཉིན་ལ་གཞི་ནས་གསལ་བསྒྲགས་གནང་ཡོད།

4. འོས་བསྐྱེད་ལས་ཁང་ནས་ས་ཕྱོགས་རིང་སར་བཞུགས་པའི་འོས་འཕེན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཚེད་དུ་སྐྱུག་ཐོག་འོས་འཕེན་ vote by mail བྱ་རྒྱུའི་
མཐུན་སྦྱོར་དང་། སྦྱོང་བརྗེས་གནང་དགོས།

5. འོས་བསྐྱེད་ལས་ཁང་གིས་སྐད་ཡིག་གཉིས་ལྡན་གྱི་དྲ་ཚོགས་དང་སྤྱི་ཚོགས་དྲ་ལམ་སོགས་སུ་བཅན་བྱོལ་བོད་མི་སྤྱི་ཚོགས་ཁོང་འོས་བསྐྱེད་དེབ་
སྐྱེལ་མང་དུ་གཏོང་བ་དང་། འོས་བསྐྱེད་སྐོར་གྱི་ཤེས་བྱ་བརྒྱུད་སྐོར་ཚེད་མཐུན་སྦྱོང་དང་སྦྱོང་བརྗེས་གནང་དགོས།

ཆ། ཕྱི་གསལ་ལ་ནང་གསལ་ཅན་གྱི་གཞུང་དང་གྲངས་མཛོད།

བོད་མིའི་མང་གཙོ་དང་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་ལས་དོན་རྣམས་ཕྱི་གསལ་ནང་གསལ་དང་། འགན་ཁུར་ལྡན་པ། མཉམ་ཞུགས་ལྡན་པ་བཅས་ཀྱི་ཅ་དོན་དང་
མཐུན་ཐབས་སུ་མང་གཙོའི་ཀ་བ་གསུམ་ལ་སོགས་པའི་བོད་མིའི་མང་གཙོ་སྐོར་གཞིའི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་དང་། སློབ་འཇུགས་ཀྱི་འཛིན་སྦྱོང་བྱེད་
ཐབས་ལམ་ལུགས་སོགས་དབྱེན་བོད་སྐད་གཉིས་ཀྱི་ལམ་ནས་སྐོག་རྩལ་གྲངས་མཛོད་དུ་བཀོད་དེ་ཕྱི་གསལ་ལ་ནང་གསལ་བཟོ་རྒྱ་ཤིན་དུ་གལ་འགངས་
ཆེ་ལ་ཇ་དྲག་རང་བཞིན་གྱི་དགོས་མཁོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

སྐོག་རྩལ་གྲངས་མཛོད་ཀྱི་ལས་འཆར་འདི་དང་ཐོག་ཁྲིམས་བཟོ་ལྡན་ཁང་དང་འཛིན་སྦྱོང་ནས་འགོ་འཇུགས་དགོས་ཤིང་། ཁྲིམས་ཞིབ་ཁང་གི་གནས་
ཚུལ་རིམ་པ་གཉིས་པར་སྦྱོན་དགོས། རིམ་པ་དང་པོ་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་རྗེས་དོ་ཁུར་གནང་མཁུ་ཚོའི་ཚེད་དུ་ཉུང་མཐར་ཡང་ཕྱི་ལོ་ 2019 ལོ་ནས་
བཟུང་བོད་མི་མང་སྤྱི་འབྲུས་ལྡན་ཚོགས་ནང་གི་འོས་བསྐྱེད་གྲུབ་འབྲས་ཁག་དང་། བོད་མི་མང་སྤྱི་འབྲུས་ལྡན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་དུས་སོ་སོ། སྤྱི་འབྲུས་
སྐོར། སྤྱི་འབྲུས་ཚོ་ཁག་བར་བྱུང་གནད་དོན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ལྷ་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་ཡོད་པ་ཞིག་བཟོ་དགོས། མ་ཟད་མང་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་མི་མང་སྤྱི་འབྲུས་
ལྡན་ཚོགས་སུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ཁྲིམས་དང་། གོས་ཚོད། གོས་འཆར་བཅས་དང་། སྤྱི་འབྲུས་སྐོར་སོ་སོའི་འོས་བསྐྱེད་ཟིན་ཐོ་ཞིབ་པ་དང་ལས་
འགལ་བཅས་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་ཐུབ་པ་བཟོ་དགོས། དེ་བཞིན་དུ་འཛིན་སྦྱོང་གི་སྡེ་ཚན་ནང་དུའང་གཞུང་གི་ལས་གཞི་ཁག་དང་། འབྲུར་ལྷོག་དང་བྱེད་
སྐོར་ཁག་མ་དངུལ་མཁོ་སྐྱབ། མ་དངུལ་བཀོལ་སྦྱོང་སོགས་འཁོད་དགོས་ཤིང་དེ་བཞིན་འཛིན་སྦྱོང་གིས་ཁས་ལེན་བྱས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་དང་དེ་དག་
མཇུག་སྦྱོང་བྱས་པའི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་སོགས་ཀྱང་འཁོད་དགོས། མ་ཟད་གནས་ཚུལ་རྣམས་དང་བདེན་དང་ཚད་ལྡན་གྱི་སྐོར་སྐོར་བཀོད་དེ་ལེགས་
གྲུབ་བྱུང་བ་དང་མ་བྱུང་བ་གཉིས་ཀ་གསལ་སྦྱོན་གནང་རྒྱ་གལ་ཆེ།

སྐོག་རྩལ་གྲངས་མཛོད་བཟོ་བའི་ལས་གཞི་དེ་ཉིད་འཇུགས་སྦྱོང་བྱེད་མཁུ་ནི་རང་དབང་ལྡན་པའི་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པ་ཞིག་ཡིན་
དགོས་ཤིང་དེར་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱིས་གཞིགས་འདེགས་ཆ་ཚང་གནང་བ་མ་ཟད་ལས་དོན་དེའི་ཚེད་དུ་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་རོགས་ཚོགས་

གཅིག་གསུམ་རྒྱུ་ཚོགས་ཀྱི་ཚུལ་སྤོང་ཐོབ་ཐབས་གནང་དགོས། རང་དབང་དང་བར་གནས་ལྡན་པའི་གྲངས་མཛོད་མ་ལག་དེ་འདྲ་
ཞེས་འཇུགས་སྤོང་གྲུབ་ཚེ་དེས་བཅོན་བྱེད་བོད་མིའི་འོས་འཕེན་པ་དག་ལ་འོས་མི་དང་གནད་དོན་སོགས་ཀྱི་ཐད་ནས་ཆ་ལག་ཚང་བའི་གནས་ཚུལ་
ཞེས་ཚགས་རྒྱུ་ལོན་གྲུབ་པའི་རམ་འདགས་བྱེད་པ་མ་ཟད། དེས་སུ་ཞེས་ལ་འོས་འཕེན་དགོས་མིན་སོགས་ཀྱི་ཐག་གཅོད་ཡང་དག་བྱེད་པར་ཕན་
ངེས་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༦ ལོར་ཡོང་རྒྱུའི་བོད་མིའི་འོས་འཕེན་གཞིགས་ནས་ལས་འཆར་འདི་འདྲ་ཞེས་འཕྲུལ་དུ་མ་དངུལ་མཁོ་སྐྱབ་བྱས་ཏེ་ལག་
བསྟར་འགོ་འཇུགས་གནང་གལ་ཆེ།

བརྒྱུད་དུས་དང་འཆར་པའི་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས། 2.0

༡ ལས་འགྲུལ་མང་ཚོམ་དང་འཛིན་སྐྱོང་ཉུང་ཚོམ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༤ ལོའི་ཟླ་ ༩ པར་སྐབས་བཅུ་བདུན་པའི་གོགས་ཚོགས་ཚོགས་དུས་བདུན་པའི་སྤྲོད་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་ ༢༠༢༤ ལོ་
༢༠༢༥ པར་གྱི་ལོ་འཁོར་སྡོད་ཚེས་ཉིན་སྐོར་དུང་ཕུར་ ༩༩ (ཨ་སྐོར་ས་ཡ་ ༩༩.༦ ལས་མས་)གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་
བལྟས་ན་ལོ་འཁོར་འགོ་གོན་གཏན་འབེབས་སྡོད་ཚེས་དེ་ལོ་བརྒྱ་ཆ་ ༢༠ ལས་ ༢༥ ཚམ་ཉུང་བ་ཡོད། མ་ཟད་གཏན་འབེབས་མ་དངུལ་དེ་ལས་ཕྱི་
དྲིལ་ལས་ཁུངས་དང་། བདེ་སྲུང་ལས་ཁུངས། བཀའ་དྲུང་ཡིག་ཚང་བཅས་སུ་གཏོང་འཆར་ཡོད་པའི་སྡོད་ཚེས་གསུམ་བཅོམས་ན་ཆབ་སྲིད་དང་ལྷ་
གཏུག་ལས་འགྲུལ་སོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཏོང་འཆར་ཡོད་པའི་མ་དངུལ་བརྒྱ་ཆ་ ༡༤ ཚམ་ལས་ཟེན་མེད།

བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་(Administration) ཞེས་པའི་ཚོགས་དེ་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་མིང་ནས་དོར་ཏེ་དབུས་བོད་མིའི་དབང་
འཛིན་ (Central Tibetan Authority) ལམ། ཡང་ན་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་འགྲུར་བ་བཏང་བའི་མིང་རྟིང་པ་བཅོན་བྱེད་བོད་གཞུང་ཞེས་
པ་གང་རུང་ཞེས་འདོགས་དགོས། མ་ཟད་དེ་མིན་བཅོས་སྦྱར་ཆེན་པོ་ཞེས་གཏོང་དགོས་པ་ནི་འཕྲོད་བསྟེན་ལས་ཁུངས་དང་དཔལ་འབྱོར་ལས་ཁུངས་
གཉིས་སྒྲིལ་བྱས་དགོས། བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་གི་བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཁོང་འཕྲོད་བསྟེན་དང་གཙང་སྤྱོད་དམ་བྱེད་
པའི་ལས་གཞི་དང་ཞབས་ཞུའི་ཆེད་མ་དངུལ་འདུ་འགོད་སུ་མཐུན་བྱེད་དགོས་ནའང་ཞབས་ཞུའི་ལག་བསྟར་གྱི་ལས་འགན་དངོས་དེ་བོད་མིའི་སློབ་
ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་མཉེན་ལག་ལ་སྤྲད་ན་ལེགས། དགོན་མཉེན་ལག་གིས་དོ་དམ་གནང་བཞིན་པའི་སྤྲོད་ཁང་གི་མཐུན་ཞུའི་ཡོད་པ་དང་གཞིས་ཆགས་མང་ཆེ་
བར་ཉེ་འཁོར་གྱི་རྒྱ་གར་གྲོང་ཁྱེད་དང་གྲོང་རྩལ་ལག་ཏུ་རིན་གོང་བདེ་པོའི་ལམ་ནས་སྤོང་བཅོས་ཞབས་ཞུར་བཅར་ས་ཡོད་པར་བརྟེན་བོད་མིའི་སློབ་
འཇུགས་ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན་ཞབས་ཞུའི་རྟེན་གཞི་བྱུང་དུ་དགོས་དོན་ཆེན་པོ་མེད། སྤོང་ཚེས་ཁང་དེ་ལོ་མང་རིང་རང་དབང་ལྡན་པའི་སློབ་འཇུགས་ཤིག་
ཡིན་པ་ལྟར་ཡང་བསྐྱར་དེ་ལྟར་རང་དབང་ལྡན་པའི་སློབ་འཇུགས་ཤིག་ཏུ་བསྐྱར་དགོས། མ་ཟད་སྤོང་ཚེས་ཁང་དེ་ཉིད་ཤེས་ཡོན་དང་རིག་གཞུང་གི་
བསྟེན་གནས་ཤིག་དང་དཔལ་འབྱོར་མཁོ་སྐྱབ་བྱེད་པའི་ཚོང་ལས་མཉེན་ལག་ཡིན་པའི་དོས་འཛིན་གྱི་དབར་ཆ་སྤོང་སྤོང་འཛིན་ལེགས་པོ་དགོས་
པ་གལ་ཆེ། བོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱི་ལོ་འཁོར་སྡོད་ཚེས་གྲྭ་སློབ་ཀྱི་ལས་དོན་དང་། སློབ་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་ཐེབས་ཚུའི་འཛིན་སྐྱོང་གི་ལས་འགན་
སོགས་བཀའ་དྲུང་ཡིག་ཚང་ཚེས་སྤོང་བྱེད་པ། མ་ཟད་དཔལ་འབྱོར་ལས་ཁུངས་ཀྱི་དབུ་ཁྲུལ་ལག་དེབ་དོ་དམ་དང་སུ་ལོན་རྒྱུ་ཅག་གཡར་རྒྱུའི་ལས་
གཞི་སོགས་ནང་སྤོང་ལས་ཁུངས་ལ་སྤྲད་ཀྱང་ཆོག

གངས་ ༥༧༥༦ མ་སུ་རི་སློབ་ཁྲིམ་ལ་སློབ་གྲྭ་ ༥ དང་སློབ་ཚུགས་གངས་ ༢༠༠༠ བལ་ཡུལ་གངས་ཚན་བདེ་ཚའི་ཁྲིམ་ཁོངས་སློབ་གྲྭ་ ༩ ཡོད། ད་ལྟོ་ཆར་སློབ་ཚུགས་སློབ་འཇུག་གངས་ཚད་ཇི་དམར་སོང་ནས་སློབ་ཚུགས་རྒྱ་དཀར་ལ་འཕྲད་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར་ལྷན་བཞེས་སློབ་གྲྭའི་འཛིན་སྲོང་ལམ་ལུགས་མི་འདྲ་བ་བཞིན་ཕྱེས་པར་དགོས་པའི་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཚང་མས་ཤེས་གསལ་པོ་ཡོད། དཀར་ལ་འདི་ནི་འབྲེལ་ཡོད་སློབ་ཚོགས་ཀྱི་ལས་སྡེ་ཚོས་ཀྱང་མཁུན་གསལ་པོ་ཡོད། འོན་ཀྱང་། དཀར་ལ་འདི་སེལ་རྒྱུ་འདུན་པ་དང་འགོ་ཁྲིད་མཁུན་མེད་པར་ད་བར་དུ་ལུས་ཡོད།

རྒྱ་གར་ནང་གི་སློབ་གྲྭའི་ལམ་ལུགས་མི་འདྲ་བ་གསུམ་པོ་གཅིག་དུ་བསྐྱེད་ནས་སམ་ལོ་ཏཱ་བོད་སློབ་ཚོགས་པའི་འོག་དུ་ལྷ་སྐྱེལ་བྱས་ན་ལེགས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་རྒྱ་གར་གཞུང་གི་མི་ལུགས་ཐོན་ཁུངས་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཁང་འོག་གི་དབུས་བོད་སློབ་འཛིན་སྲོང་ཚོགས་པ་ (CTSA) རྒྱ་གར་དབུལ་སྤོང་མཐུན་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་བྱུང་བ་ལྷན་སྐྱེལ་བྱེད་ཅིན་ཅེས་སམ་ལོ་ཏཱ་བོད་སློབ་ཚོགས་པ་དེ་ཉིད་ཐང་ཀར་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཁྲིམ་ཁོངས་འོག་མ་ཡིན་པར་དང་དབང་ཅན་གྱི་སྡེ་ཚོགས་ཀྱི་དུས་ཚིག་ལྟར་དེ་ཉིད་བོད་ཚུགས་ཀྱི་སྡེ་དང་མ་སུ་རི་བོད་ཁྲིམ་སམ་ལོ་ཏཱ་གསུམ་གའི་སྐྱེ་ཁུངས་ཚུད་པའི་ལྷན་ཚོགས་ཤིག་གིས་མཉམ་ཁུངས་ཐོག་འཛིན་སྲོང་བྱེད་དགོས། མ་ཟད་དང་དབང་ཅན་གྱི་ལས་དོན་ཚོགས་ཚུངས་ཀྱི་བཅུགས་ནས་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་དུ་ཤེས་ཡོན་སྤྱི་ཚད་ལེགས་པོ་དེས་གཏན་འཛིན་བར་དགོས་དེས་ཀྱི་སློབ་གྲྭའི་གངས་འབོར་འོས་འཚམས་ཤིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ་སློབ་གྲྭ་སྐྱེལ་གྱི་འཆར་གཞི་འགོད་རྒྱུ་འགན་དབང་སྤྲོད་ན་ལེགས། སློབ་གྲྭ་སྐྱེལ་གཏོང་བ་དང་ལྷན་དུ་སློབ་ཚོགས་དང་། དགོ་ཚད་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་སྤྲོད་སློབ་སྲོང་གི་ཁོར་ལུགས་སློབ་གྲྭའི་འཛིན་སྲོང་བཅས་ཚང་མ་ལུགས་ཚེ་རུ་གཏོང་དགོས། ཤེས་ཡོན་གྱི་མ་དབུལ་མང་བ་ཞིག་དམིགས་ལུལ་འདི་བསྐྱབ་པར་བགོ་འབྲེལ་བྱེད་དགོས། སློབ་གྲྭའི་ལམ་ལུགས་བསྐྱར་སྐྱོད་ཁྲིམ་པ་རྒྱུ་དུའི་འཆར་འོངས་ལ་གལ་གནད་དུ་བརྟེན་དགོས། དེ་ཡོད་ཀྱི་བྱེད་ཕྱོགས་དང་ལྟོ་ཕྱོགས་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་གཉིས་སྤྱི་ཚད་ལྷན་པའི་སྤྱི་ལུགས་སློབ་གྲྭ་དུ་བསྐྱར་བྱས་ན་ལེགས།

གཤམ་གྱི་ཕྱོགས་ལ་དམིགས་པའི་སྤྲོད་ཆུས།

རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་གི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་གི་མི་འབོར་ཉུང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་དེས་བཅན་ཕྱོགས་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ལ་ད་ལྟོ་གནས་སྤངས་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་ཏེ་གནས་སྤངས་གསལ་པའི་ཐོག་ལ་ཕྱོགས་བསྐྱར་རྒྱུ་རྒྱུ་གོ་སྐབས་ཤིག་བསྐྱེད་ཡོད། ད་བར་ཕྱོགས་ལོངས་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱོགས་ཀར་ན་ཏཱ་ཀའི་མངའ་སྡེའི་ནང་གི་སྤེལ་གོ་བ་དང་། ཀོ་ལི་ལྷོ་ལ། མོན་ལོ་འདོད་རྒྱ་སྤྱི་བཅས་ཀྱི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཆེ་ལག་ལ་དོ་སྣང་མང་པོས་སྤྲོད་ཡོད། ད་ཆ་གཞིས་ཆགས་འདི་དག་དང་ཁ་རང་གསོ་བྱེད་པས་ད་ནི་བོད་ཀྱི་ས་མཚན་དང་ཉེ་བའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་ལ་དོ་སྣང་མང་ཚོས་སྤོང་དགོས་པ་གལ་ཆེ། ལ་དུགས་དང་། ཨ་རུ་ན་ཅལ་མངའ་སྡེ། བལ་ཡུལ་བཅས་བོད་ཀྱི་ས་མཚན་ལོངས་སྤོངས་སུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གོང་གསེབ་གསལ་པ་རྒྱ་ཆེར་སྐྱེན་བཞིན་པ་དེར་གདོང་ལེན་ཆེད་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ཀྱིས་བྱེད་ཕྱོགས་ལ་དམིགས་པའི་སྤྲོད་བྱས་ཤིག་གཏན་འབེབས་བྱེད་དགོས། ཉེ་ཆར་ནི་ལྟོ་ལྟོ་དུས་བབ་ཀྱིས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་ལྟར་ན། ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནང་རྒྱ་ནག་གིས་དང་གི་རུབ་དང་ལྟོ་ཕྱོགས་ས་མཚན་སུ་གོང་གསེབ་གསལ་པ་ལྷ་བཅུ་ལྷག་བསྐྱབས་ཡོད།⁴² བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ཀྱིས་ལ་དུགས་དང་། འབྲས་ལྗོངས། ཨ་རུ་ན་ཅལ་མངའ་སྡེ། བལ་ཡུལ་བཅས་ཀྱི་གཞིས་ཆགས་ཁག་ལ་འོག་མ་རམ་ལུགས་ཚེ་རུ་གཏོང་བ་དང་། ས་གནས་དེ་དག་དུ་སློབ་མཁུན་ཚོར་མཐུན་ཁྲིམ་སྤྱི་ལུགས་ཀྱིས་གཞིས་ཆགས་དེ་དག་འཕེལ་རྒྱས་ཇི་ཆེར་གཏོང་དགོས། ས་གནས་དེ་དག་དུ་མི་འབོར་སྤེལ་བས་དང་དམིགས་འབེན་བཟུང་བའི་མང་གཞིའི་འཇུག་སྐྱོན་

⁴² Xiao, Muyi and Chang, Agnes. China's Great Wall of Villages. New York Times. Aug. 10, 2024.. nytimes.com/interactive/2024/08/10/world/asia/china-border-villages.html

བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད། བྱང་ཕྱོགས་ལ་དམིགས་པའི་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་གལ་ཆེན་གཞན་ཞིག་ནི་ས་མཚན་དང་དྲི་སྐྱ་ལ་ཡའི་ས་ཁུལ་གྱི་མི་མང་དང་
མཉམ་དུ་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆེ་རུ་གཏོང་རྒྱ་དེ་ཡིན།

ང། སྤྱི་ཚོགས་ལྟེ་གནས་འཇུགས་སྐྱོང་།

བོད་མིའི་སྤྱི་གཞི་འཇུགས་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྲུ་ཁག་དུ་ཡོད་པའི་བོད་རིགས་སྤྱི་མཐུན་ཚོགས་པ་ཁག་གི་དབར་གཞུང་འབྲེལ་འབྲེལ་ལམ་ཤུགས་ཆེ་རུ་
གཏོང་རྒྱ་དང་མཉམ་ལས་མང་ཙམ་ཡོང་རྒྱུའི་ཐབས་གཙོ་བོ་ཞིག་ནི་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་མིའི་འདུས་ཚོད་ཆེ་ས་ཁག་དུ་སྤྱི་ཚོགས་ལྟེ་གནས་གསར་
འཇུགས་བྱ་རྒྱ་དེ་ཡིན། དེ་ལྟར་བྱེད་ལྟེ་གནས་གསར་འཇུགས་ཐབས་ཆེ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མི་ཚོས་པན་ཚུན་ལ་འབྲེལ་འདྲིས་མང་ཙམ་གྲུབ་པ་དང་།
ཉམས་སྦྱོང་དང་སློབ་སྦྱོང་བརྗེ་ལེན་བྱེད་གྲུབ་པ། ལབས་ལུ་གལ་ཆེན་ཁག་མཉམ་སྦྱོང་གྲུབ་པ། རང་ཁུལ་མཐུན་སྦྱོལ་ཡོང་བ་བཅས་ཀྱི་དགོ་མཚན་
ཡོད། བྱང་ཨ་མི་རི་ཀའི་ནང་མི་ནི་སོ་ཤ་དང་། བི་ཏུ་ཡོག་ བོར་ཁེ་ལན་ཀྱི། སན་པ་རན་སི་སི་ཁོ་མཚོ་འགྲམ་ས་ཁུལ། འོ་རོན་འོ་བཅས་ཀྱི་གོང་ཁྱེར་
ཁག་དུ་བོད་མི་ཚོས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལྟེ་གནས་ལེགས་པར་བསྐྱུན་གྲུབ་ཡོད། དེ་བཞིན་ཨོ་སི་ཁུ་ལི་ཡ་དང་། རྟེལ་ཇམ། ས་རན་སི། ཉོ་ལན་ཀྱི། སུད་སི་
བཅས་བོད་མིའི་མི་འབོར་ཁྱོད་ཆེ་ཡོད་སའི་ས་གནས་ཁག་དུ་འདྲེན་དེ་འདྲེན་ལྟེ་གནས་འཇུགས་རྒྱ་གལ་ཆེན་ཡིན། སུད་སི་ལྟར་མཚོན་ན་དཔལ་
འབྱོར་གྱི་ཐོན་ཁུངས་ལེགས་པོ་ཡོད་ཀྱང་འགོ་ཁྲིད་མཁན་ལེགས་པོ་མེད་པར་ལྷག་ཡོད། ཡུ་རེ་བ་ནང་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལྟེ་གནས་འཇུགས་སྐྱོང་
བྱེད་པའི་ལས་གཞི་སུད་སི་ནས་འགོ་འཇུགས་གནང་ན་འོས་འཚམ་ཡིན། རྒྱ་བྱོགས་སུ་བོད་པའི་སློབ་གྲྭ་ལོགས་སུ་འཇུགས་རྒྱུའི་ལས་འཆར་དེ་ནི་ཉ་
ཅང་བཅུགས་འོས་པ་ཞིག་རེད། འོན་ཀྱང་། རྩོན་འགྲོའི་བྱིས་པའི་སློབ་གསོ་དང་། སློབ་གྲྭ་ཐོན་རྗེས་ཀྱི་གནས་སྡངས་གོ་སྐྱིལ་བྱ་རྒྱ། དེ་མིན་འཕེལ་རྒྱས་
དང་འབྲེལ་བའི་ལས་རིམ་གཞན་ཅམས་སྤྱི་ཚོགས་ལྟེ་གནས་སུ་སྤེལ་ན་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱུན་གནས་དང་འཕེལ་རྒྱས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡོང་རྒྱ་རེད། ང་ཚོས་ཇི་ཏུ་མི་
རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཁག་ནས་མིག་དཔེ་ལེན་རྒྱ་གལ་ཆེ།

ཅ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དར་སྤེལ།

བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མེད་པར་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་ངོ་བོ་སྤང་སྐྱོབ་བྱེད་ཟེར་བ་ནི་མི་སྲིད་པ་ཞིག་ཡིན། སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་གཉིས་གཅིག་དུ་
འདྲེས་ཡོད། བོད་མིའི་སྤྱི་གཞི་འཇུགས་ཚོས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མིང་དེ་རིག་གཞུང་ལས་ཁུངས་སུ་བསྐྱུར་ནས་ལས་དོན་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤང་
སྐྱོབ་དང་དར་སྤེལ་བྱ་རྒྱ་དེ་ཡིན་དགོས། དམིགས་ཡུལ་དང་པོ་དེར་བོད་པའི་བྱིས་པ་ཚང་མས་བོད་སྐད་ཤོད་གྲུབ་ཅིང་བོད་ཡིག་འབྲི་གྲུབ་པ་བཟོ་རྒྱ་
དེ་ཡིན། དེ་བཞིན་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་རིགས་འདུས་ཚོད་ཆེ་ས་གང་སར་གཟུང་འཇུག་བོད་ཡིག་འཛིན་གྲྭ་སོགས་འཇུགས་སྐྱོང་བྱ་རྒྱ་དང་། རྒྱ་གར་དང་
བལ་ཡུལ་གྱི་བོད་སློབ་ཁག་མ་ཡིན་པའི་སློབ་གྲྭ་གཞན་དུ་ལུགས་མཁན་གྱི་རང་འདེད་སློབ་ལུག་ཚོའི་ཆེད་དུ་བོད་ཡིག་སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་ལས་གཞི་འདྲེན་མིན་
སྤེལ་རྒྱ་གལ་ཆེ།

བོད་མིའི་སྤྱི་གཞི་འཇུགས་རིག་གཞུང་ལས་ཁུངས་དང་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་གཉིས་ཟུང་འབྲེལ་གྱིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དར་སྤེལ་ཆེད་ལས་རིམ་དང་ལས་
འགུལ་འདྲེན་མིན་གོ་སྐྱིལ་གནང་སྟེ་གཙོ་བོ་བོད་པའི་སློབ་ལུག་ཚོར་དམིགས་འབེན་བཟུང་ནས་རིམ་གྱིས་དམིགས་ཡུལ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པར་དྲི་ས་
ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་མི་རྣམས་དང་མི་རིགས་གཞན་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དར་སྤེལ་གཏོང་བར་ཤུགས་རྩོན་བརྒྱལ་དགོས།

དགུ། ཐོན་ཁོངས་སྒྲིག་འདོན།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོར་བཀའ་འགན་སྐྱབས་བཅོལ་ལྗང་ལམ་ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་སུ་ཨ་རིའི་རོགས་དངུལ་གྱི་ཁྱབ་ཁོངས་འོག་སྐད་ཡིག་དར་སྤེལ་བྱ་རྒྱུ་སྟོན་དགོས་པ་དང་རོགས་དངུལ་ཐོབ་ཡུལ་གྱི་ཁོངས་སུ་རྒྱ་བལ་འབྲུག་ཙམ་མིན་པར་ཕྱོགས་བཞུགས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱང་ཚུད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་ལུགས་ཆེར་བྱས་པས་དེའི་རྗེས་ཀྱི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ལོའི་རྩིས་འོང་ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆར་ཚོག་འབྲི་གལ་ཆེན་གཉིས་གསར་སྟོན་བྱས་ཡོད། དོ་སྣང་བྱེད་མཁའ་ཞིག་ཡིན་ན་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོའི་རྗེས་ ༩ པའི་ཨ་རིའི་གཞུང་གི་རྩིས་འོང་དང་དེའི་གོང་ལ་ཚོག་འབྲི་དེ་དག་མེད་པ་ཤེས་བྱུབ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ལོ་བརྒྱུང་ཨ་རིའི་གཞུང་གི་རྩིས་འོང་ནང་འདི་ལྟར་གསལ།

[བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་"དཔལ་འབྱོར་རོགས་རམ་མ་དངུལ་"ཞེས་པའི་འགོ་བརྗོད་འོག་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་མ་དངུལ་ནས། ཨ་སྐོར་_____ལས་མི་མཉམ་བཞེས་སྐབས་བཅོལ་དང་ཕྱོགས་བཞུགས་ (diaspora) བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དང་སྐད་ཡིག་དར་སྤེལ་དང་སྤྱི་བསྐྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི་ཆེད་དང་། རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་བཅས་ཕྱོད་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་དང་སྤྱི་བརྟན་དང་། དེ་བཞིན་སྤྱི་ཚོགས་དེ་དག་གི་མ་འོངས་བོད་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་མི་རབས་གསར་པ་རྣམས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཆེད་གཏོང་དགོས།]43

རོགས་དངུལ་སྐོར་གྱི་ཡིག་ཆ་བསྐྱར་བཅོས་བྱས་པ་དེ་གལ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་དེས་ཨ་རིའི་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ USAID དང་ DRL ལྟ་བུར་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་དགོངས་གཞི་གང་ཡིན་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད། ཡིག་ཆ་གསར་པ་དེས་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་ཕྱི་རོལ་དུ་གནས་པའི་བོད་མི་ཚོར་ཕན་པའི་ལས་གཞི་ཁག་ལ་མ་དངུལ་གཏོང་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་བསྐྱར་ཡོད། དུས་དང་འཚམ་པའི་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ 2.0 ཀྱིས་གལ་ཆེའི་ལས་གཞི་ཁག་ལ་གསར་བཟང་བྱེད་པར། ཕྱི་རྒྱལ་ནས་ཐོབ་པའི་ལོ་འཁོར་རོགས་དངུལ་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ཉི་ཤུ་ཙམ་ལས་མས་ཤིག་རྒྱ་བལ་འབྲུག་གསུམ་གྱི་ཕྱི་རོལ་དུ་གནས་པའི་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཆེད་འདོག་བྱེད་དགོས།

ད་ལྟ་ཨ་རི་དང་ཁེ་ཏན་ལྷ་སུའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་རོགས་དངུལ་དེ་དག་ཨ་རི་དང་ཁེ་ཏན་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པ་བརྒྱུད་ནས་གནང་བཞིན་ཡོད། བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་རོགས་དངུལ་དེ་དག་གཞན་བརྒྱུད་མི་དགོས་པར་ཐད་ཀར་ལེན་ཐབས་གནང་རྒྱ་གལ་ཆེ། ཨ་རིས་ཤེས་ཤིང་ཐོན་སྲིད་གཞུང་ལ་རོགས་དངུལ་ཐད་ཀར་གནང་གི་ཡོད་པ་དང་། རོགས་དངུལ་དེ་ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱིས་བཀའ་འཁོལ་གནང་བའི་ལོ་འཁོར་མ་དངུལ་གྱི་དམིགས་བསལ་སྤེལ་ཚེ་ཞིག་ཏུ་འཁོད་ཡོད། བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་ ༢༠༢༠ ལོའི་བོད་དོན་སྲིད་བྱས་དང་རྒྱ་བསྐྱོར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་གི་དོན་ཚན་ ༣༥༦ པའི་"མ་དངུལ་བཀའ་འཁོལ་"ཞེས་པའི་ནང་ཚོག་བརྗོད་གསར་པ་སྟོན་རྒྱུར་བསྐྱེད་ནས་ཐད་ཀར་རོགས་དངུལ་ཐོབ་ཐབས་ཀྱི་ལས་ཁྲིག་བཅོལ་རྒྱ་གལ་ཆེ། ད་ཡོད་རོགས་དངུལ་ལེན་མཁའ་གྱི་བར་གནས་ཚོགས་པ་འགས་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་སྤྱད་པའི་མ་དངུལ་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༧༥ ཙམ་ཉམ་བཞིན་ཡོད་པས་རོགས་དངུལ་ཐད་ཀར་ལེན་ཐབས་བྱུང་ན་མ་དངུལ་ཕོན་ཆེན་ཞིག་ཆུང་བོས་སུ་མི་འགོ་བ་བྱེད་བྱུབ།

43 United States Congress. Senate Appropriations S. Rept. 118-71. S. 2438. Accessed Aug. 15, 2024. S.2438 - Department of State, Foreign Operations, and Related Programs Appropriations Act, 2024

ད་ལྟོ་ཚར་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གི་འགོ་གྲོན་མ་དངུལ་བརྒྱ་ཆ་ ༩.༡) ཚམ་ནང་ལུའ་ནས་མཐོ་སྐྱབ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པའི་ཚུ་བའི་ལྷན་མིའི་བརྒྱ་ཆ་ ༩) ཚམ་སྤྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་གཞུང་དང་རོགས་ཚོགས་ཁག་ནས་ཐོབ་བཞིན་ཡོད། གལ་ཏེ་སྤྱིའི་རོགས་དངུལ་ཆད་པ་ཡིན་ན་ད་ལྟོ་ལོ་འཁོར་འགོ་གྲོན་ ལྷན་མིའི་ཚུ་བའི་སློབ་འཇུག་གི་གསོ་སྦྱོང་མ་དངུལ་གྱིས་ལོ་གསུམ་ནས་བཞི་ཚམ་མ་གཏོགས་འདྲའི་གི་མེད།

དེང་གི་ཚར་བོད་མི་ཚོའི་དཔལ་འབྱོར་གི་གནས་བབ་ཇི་བཟང་དུ་སོང་ནས་རང་གི་གཞུང་ལ་རྒྱ་བསྐྱོར་བྱ་རྒྱུའི་རུས་པ་ཆེ་ཏུ་སྤྱིན་ཡོད་པར་བརྟེན། བཀའ་ལྟན་མི་མོའི་སློབ་འཇུག་གི་ལོ་འཁོར་སྤོང་རྩིས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༥ ཚམ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ནས་བསྐྱུ་རྒྱུ་བྱུང་བའི་དམིགས་ཚད་ འཛིན་དགོས། འཇམ་གླིང་ཁྱོད་ཡོངས་སུ་བོད་མིའི་སྤྱི་མཐུན་ཚོགས་པ་ ༦༩ དང་། གཞིས་ཆགས་ ༩༩ ཡོད། སྤྱི་མཐུན་ཚོགས་པ་དང་གཞིས་ ཆགས་ཁག་དེ་དག་རེ་རེ་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་སུ་འབྲེལ་ཚུད་དང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ལས་གཞི་ཁག་གི་ཆེད་དུ་རང་དབང་མ་དངུལ་ Freedom Fund འཛོགས་པ་རེ་འཇུགས་དགོས་ཤིང་སྤྱི་མཐུན་ཚོགས་པ་དང་གཞིས་ཆགས་ཁག་སོ་སོས་རང་རང་གི་རྒྱ་ཁྲོན་དང་རུས་པར་གཞིགས་ནས་ལོ་ འཁོར་མ་དངུལ་འབྲུལ་རྒྱུའི་ཕུང་མཐའི་ཚད་གཞི་ཞིག་འཛོགས་རྒྱ་གལ་ཆེ། ད་ནི་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་རང་རེའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་མཐུན་རྒྱུ་སྤོང་མཁུ་ ཚམ་མིན་པར་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་མཉམ་ལས་བྱེད་མཁུ་གི་སློབ་འཇུག་གི་གོ་བོར་བསྐྱར་རྒྱུའི་དུས་ལ་བབས་ཡོད།

བརྟམ་མཇུག་བརྗོད་མཁུ་

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོའི་ལྷན་གསུམ་པའི་ནང་དུ་ཡགོང་ས་མཚོག་གིས་སྤྱི་ལོ་གསུམ་འགན་མི་མང་གིས་བདམས་པའི་འགོ་བྱིན་ལ་ཐང་ཀར་རྩིས་སྤོང་གནང་ བ་ནས་བརྒྱུད་ཡར་ལོ་མཚོག་ལ་པ་ཆེན་པོའི་དུས་ནས་དུས་བརྟེས་པའི་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་ལུགས་གཉིས་ཚོས་སྤྱི་ལོ་བའི་ལམ་ལུགས་མཇུག་ རྩོགས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྤྱོད་ཀྱི་རང་བཞིན་དེའང་མང་གཙོ་ཆ་ཆེན་པོའི་ལམ་ལ་སྤྱོགས་ཡོད། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ལྷན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཞིག་ཡིན་ལ་རྒྱ་ རྒྱལ་གཞུང་ལ་སྤྱད་པའི་བརྒྱུ་ལུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་། བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་འཕྱར་ལྷོག་དེ་དང་ལྷན་དུ་བོད་མིའི་མང་གཙོ་སྤྱོད་བརྟེས་དང་བཅོན་ སྤོང་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་རྒྱུ་གནས་ཀྱི་ཐང་ལ་དགའ་ཉེན་མི་ཕུང་བ་གདོང་ལེན་བྱེད་དགོས་པའང་ཆགས་ཡོད།

ད་ལྟོ་ཚར་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གིས་དུས་རབས་གོང་མའི་ལོ་རབས་དུག་རུ་ནས་དགའ་བཅའི་བར་གི་དུས་ཚོད་དང་ཚ་ནས་མི་འདྲ་བའི་ཁོར་ལུག་ ཅིག་དུ་ལས་དོན་སྐྱབ་བཞིན་ཡོད། དེང་གི་ཚར་བོད་ནས་སྐབས་བཅོལ་བ་གསལ་དུ་འབྱོར་མཁུ་རྩོགས་ལ་ཉེ་བ་དང་། རྒྱ་བལ་གཉིས་ནས་བོད་མི་ སྐབས་བཅོལ་བ་ཐོན་ཆེན་རུ་བསྐྱོགས་སུ་སྤོང་དང་སྤོང་བཞིན་ཡོད། བོད་མི་མང་དག་ཅིག་གཞན་བརྟེན་གྱིས་འཚོ་བ་ལས་ཐར་ཏེ་རང་ཁ་རང་གསོ་བྱུང་ པར་ལུར་བ་བཅས་ཀྱི་འཕྱར་ལྷོག་ཆེན་པོ་གསུམ་བྱུང་ཡོད། དེ་བཞིན་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་དང་སྤྱི་ཚོགས་གཉིས་ཀྱིས་གནད་དོན་ཆེན་པོ་གསུམ་ལ་ གདོང་ལེན་དགོས་པའི་དུས་ལ་བབས་ཡོད་པ་སྟེ། ད་ལྟོ་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་རྒྱུའི་གོས་མོལ་མཚམས་བཅད་དེ་མི་རིགས་རྩ་མེད་གཏོང་བའི་སྤྱི་ཇུས་ ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། ཡགོང་ས་མཚོག་གི་མ་འོངས་སྤྱིའི་ཡང་སྤྱིའི་གནད་དོན་གསལ་ཆ་མེད་པ། བཅོན་སྤོང་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཁ་ འཕྲོར་དུ་འགོ་བཞིན་པ་བཅས་གནད་དོན་ཆེན་པོ་གསུམ་ལ་གདོང་ལེན་བྱེད་དགོས་པས་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ལ་དུས་དང་མཐུན་པའི་བཅོས་སྐྱར་ ཞིག་མ་བྱུང་ཆེ་དགའ་ཉེན་གདོང་ལེན་དང་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་ཏེ་ཅང་ཁག་པོ་ཆགས་ཡོད།

44 Remarks by the CTA Finance Kalon on March 28, 2024 at the Tibetan Parliament-in-Exile.

ལགོང་ས་ལསྐབས་མགོན་ཏུ་ལའི་སྐྱ་མ་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོའི་མ་འོངས་ཡང་སྲིད་སྐོར་གྱི་གནད་དོན་ཐོག་ད་ལྟའི་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གིས་
གཞན་གྱིས་ཅི་ཟེར་ལ་སྐྱབ་ནས་ལ་ལན་སློབ་པའི་ཡངས་ཕྱོགས་ཤིག་བཟུང་བ་དེས་བོད་མི་ཚོར་ཤུག་ཆེན་པོ་བཟོ་སྲིད། རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་དམར་
ཤོག་ཚོགས་པས་གནད་དོན་དེའི་ཐད་འཛིན་པའི་དམིགས་ཡུལ་གང་ཡིན་ཏེ་གོ་དོན་གསལ་རེད། བོད་དང་བོད་མིའི་ངོ་བོའི་ཆེད་དུ་ལགོང་ས་ལ་ཏུ་
ལའི་སྐྱ་མའི་སྐྱ་ཕྱེང་རྒྱུ་མཐུན་དུ་གནས་རྒྱུ་དེ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། བོད་མི་ཚོ་དང་བོད་དོན་རྒྱུ་སྐྱོར་བ་ཚོས་ལཔའ་ཆེན་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་གཅིག་
པའི་གནས་སྐབས་ལྟར་ལཔའ་ཆེན་ངོ་མ་དང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བསྐོས་བཞག་བྱས་པའི་ལཔའ་ཆེན་རྒྱུ་མ་གཉིས་ཀ་རྒྱ་གཞུང་གི་དབང་འོག་དུ་ཚུད་པ་
དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོའི་ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༡༧ རས་ལཔའ་ཆེན་ངོ་མ་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་བ་ལྟ་བུའི་ཡིད་སྐྱོའི་གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་བསྐྱར་སྐྱོས་མི་
ཡོང་བར་སྐོར་ནས་གསློག་དང་ཐབས་ཤེས་གང་ཡོད་བྱེད་དགོས།

ད་ལྟའི་བཅོན་གྲོལ་སློབ་འཇུག་དང་སྤྱི་ཚོགས་གཉིས་ཀྱི་གནས་བབ་ལ་བསྐྱེད་ནས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྐྱེད་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་ཞིང་སྐྱ་འདུས་འཛིན་སྐྱོང་
ལམ་ལུགས་ཅན་གྱི་མང་གཙོ་ཞིག་ལག་བསྟར་བྱེད་གལ་ཆེ། བོད་མིའི་མང་གཙོ་དང་སློབ་འཇུག་རྒྱུ་སྐྱོང་བྱེད་པར་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་རུས་པ་
ལྡན་པའི་མང་གཙོའི་ཀ་བ་གལ་ཆེན་བོད་མི་མང་སྤྱི་འདུས་ལྡན་ཚོགས་ཀྱི་གྲུབ་ཆ་དང་ལས་འགན་ལ་བཅོས་སྦྱར་གཏོང་རྒྱུ་དང་། བོད་མི་ཡོངས་ཀྱི་
མངོན་འདོད་མཚོན་པའི་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ལ་དུས་དང་འཚམས་པའི་བཅོས་སྦྱར་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ངོ་བོ་བསྐྱར་ཐོག་འཛིན་སྐྱོང་
གི་ལས་དོན་ཅམ་ལས་འཐབ་ཚད་ལས་འགུལ་གྱི་ཐོག་དུ་རུས་པ་མང་བ་འདོན་དགོས་པ་མ་ཟད་རྒྱ་བལ་འདུག་གསུམ་དང་རྒྱ་རྒྱལ་ཡུལ་གྱི་ཁག་དུ་
གནས་པའི་བོད་མི་ཚོ་གོང་གྲུ་གཅིག་དུ་སློབ་ཐབས་མཁན་ཞིག་དུ་སྦྱར་ཐབས་བྱེད་དགོས།

མཐའ་དོན། དུས་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་དེ་ཉིད་བཅོན་གྲོལ་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱབ་བསྐྱེད་མཁན་ཞིག་མིན་པར་བོད་རིགས་སྤྱི་མཐུན་ཚོགས་
པ་ཁག་དང་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་མཁན་ཞིག་དུ་བསྐྱར་ཏེ་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ལ་སྤྱི་མཐུན་ཚོགས་པ་ཁག་ནས་མི་ཤུགས་དང་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་
ཀའི་ཐད་ནས་རོགས་རམ་ངེས་ཅན་ཞིག་རྒྱུ་ཐབས་བྱེད་དགོས།

ལགོང་ས་མཚོག་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༨ ལོའི་གསུམ་བཅུའི་དུས་དྲན་གྱི་གསུང་འཕྲིན་ནང་། "ངས་ཐངས་མང་པོར་བཤད་ཟེན་པ་ལྟར། ཏུ་ལའི་སྐྱ་མའི་
སློབ་འཇུག་སྐྱ་མཐུན་གནས་དང་མི་གནས་མི་མང་གིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་རེད།" "བརྒྱུད་ཅུ་གྲངས་ནང་ནས་བཟུང་ངས་བཀའ་ཤིག་
དང་། བོད་མི་མང་སྤྱི་འདུས་ལྡན་ཚོགས། མང་ཚོགས་བཅས་ལ་ཡང་ཡང་ལུས་པ་བཞིན། ཚང་མས་ཏུ་ལའི་སྐྱ་མ་མེད་པ་ལྟ་བུའི་ཐོག་ནས་འཛིན་སྐྱོང་
དང་བདེ་དོན་གྱི་འགན་ཡོངས་རྫོགས་འཁུར་དགོས"ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ད་ནི་བོད་མི་ཚོས་དངོས་གནས་"འགན་ཡོངས་རྫོགས་"ཁུར་དགོས་པའི་དུས་ལ་བབས་པ་ཡིན།

A. TIBETAN COMMUNITY ASSOCIATIONS OUTSIDE SOUTH ASIA

A. Asia	23. Tibetan Association of Belleville	46. Tibetan Association of Austin, TX
1. Tibetan community in Mongolia	24. Tibetan Association of British Columbia	47. Tibetan Association of Charlottesville
2. Tibetan community in Japan	25. Tibetan Association of Montreal	48. Tibetan Association of Chicago, IL
3. Tibetan community in Singapore	D. Europe	49. Tibetan Association of Boston, MA
4. Tibetan community in Taiwan	26. Tibetan Community in Austria	50. Tibetan Association of Colorado, CA
5. Tibetan community in South Korea	27. Tibetan Community in Belgium	51. Tibetan Association of Connecticut, CT
B. Australia and New Zealand	28. Tibetan Association in Czech	52. Tibetan Association of Florida, FL
6. ACT Tibetan Community	29. Tibetan Community in Denmark	53. Tibetan Association of Idaho, ID
7. Tibetan Community of Newcastle, NSW	30. Tibetan Community in France	54. Tibetan Association of Ithaca, NY
8. Tibetan Community of Australia (NSW)	31. Tibetan Community in Germany	55. Tibetan Association of Maine, ME
9. Tibetan Community of SA, Adelaide	32. Tibetan Community in Ireland	56. Tibetan Association of Michigan, MI
10. South Coast Tibetan Community	33. Tibetan Community in Italy	57. Tibetan Association of Minnesota, MN
11. Queensland Tibetan Community	34. Tibetan Community in Netherlands	58. Tibetan Association of Montana, MT
12. Tasmanian Tibetan Community	35. Tibetan Community in Norway	59. Tibetan Community of New York & New Jersey, NY
13. Western Australia (WA) Tibetan Community	36. Tibetan Community in Poland	60. Tibetan Association of North Carolina
14. Tibetan Community of Victoria	37. Tibetan Community in Spain	61. Tibetan Association of Kentucky, Indiana and Ohio
15. Wagga Wagga Tibetan Community	38. Tibetan Community in Sweden	62. Tibetan Association of Northern California
16. Auckland Tibetan Community	39. Tibetan Community in Switzerland & Liechtenstein	63. Tibetan Association of Philadelphia, PA
17. Tibetan Community of Whangarei	40. Tibetan Community UK	64. Tibetan Association of Santa Fe, NM
18. Tibetan Community of Christchurch	E. United States	65. Tibetan Association of Southern California
19. Tibetan Community of Dunedin	41. Capital Area Tibetan Association, DC	66. Tibetan Association of Utah, UT
C. Canada	42. North West Tibetan Cultural Association	67. Tibetan Association of Vermont, VT
20. Tibetan Association of Alberta	43. Regional Tibetan Association MA,	68. Tibetan Association of Washington State
21. Tibetan Association of Toronto	44. Tibetan Association of Albuquerque, NM	69. Tibetan Association of Wisconsin
22. Tibetan Association of Victoria Island	45. Tibetan Association of Atlanta, GA	

(Note: Most of the Associations are registered as local nonprofit organizations and are closely affiliated with the Office of Tibet in their region. The board and officers of these organizations are elected directly by community members. The Associations collect annual CTA Green Book dues and serve as local election officers and polling stations during CTA Sikyong and parliamentary elections.)

B. INTERNATIONAL NON PROFIT REGULATIONS AND RESOURCES

1. JAPAN	https://cof.org/country-notes/nonprofit-law-japan
2. TAIWAN	https://taiwanngo.tw/Post/79996
3. AUSTRALIA	https://www.acnc.gov.au/
4. NEW ZEALAND	https://www.charities.govt.nz/
5. CANADA	https://www.canada.ca/en/services/taxes/charities.html
6. AUSTRIA	https://www.oesterreich.gv.at/en/themen/reisen_und_freizeit/vereine/Seite.220300.html
7. BELGIUM	https://justice.belgium.be/fr
8. CZECH REPUBLIC	https://cof.org/country-notes/nonprofit-law-czech-republic
9. DENMARK	https://erhvervsstyrelsen.dk/
10. FRANCE	https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F1119
11. GERMANY	https://www.bzst.de/EN/Businesses/Non-Profit/non_profit_node.html
12. IRELAND	https://www.charitiesregulator.ie/en
13. ITALY	https://servizi.lavoro.gov.it/runts/it-it/Scopri-il-RUNTS
14. THE NETHERLANDS	https://cbf.nl/
15. NORWAY	The Norwegian Tax Administration
16. POLAND	https://cof.org/country-notes/nonprofit-law-poland
17. SPAIN	Spanish Ground Rules of Associations
18. SWEDEN	Skatteverket.se
19. SWITZERLAND	Setting Up an Association in Switzerland
20. UNITED KINGOM	https://www.gov.uk/set-up-a-charity
21. UNITED STATES	https://www.irs.gov/forms-pubs/about-form-1023

The [International Center for Not-for-profit Law \(ICNL\)](#), based in the United States, is an important resource